

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI

BAĞLAMA/SAZ İÇİN YAZILMIŞ ETÜT VE
EGZERSİZ İÇERİKLİ EĞİTİM/ÖĞRETİM
MATERYALLERİNİN
ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Görkem KAYA
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doç. Dr. Attila ÖZDEK

Konya-2019

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	Görkem KAYA
	Numarası	17830902110
	Ana Bilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi
	Bilim Dalı	Müzik Eğitimi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tezin Adı	Bağlama/Saz İçin Yazılmış Etüt ve Egzersiz İçerikli Eğitim/Öğretim Materyallerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

09/07/2019
Görkem KAYA

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Görkem KAYA
	Numarası	17830902110
	Ana Bilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi
	Bilim Dalı	Müzik Eğitimi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Attila ÖZDEK
	Tezin Adı	Bağlama/Saz İçin Yazılmış Etüt ve Egzersiz İçerikli Eğitim/Öğretim Materyallerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan “Bağlama/Saz İçin Yazılmış Etüt ve Egzersiz İçerikli Eğitim/Öğretim Materyallerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” başlıklı bu çalışma 09/07/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

	Ünvanı Adı Soyadı	İmza
Danışman	Doç. Dr. Attila ÖZDEK	
Jüri Üyesi	Doç. Dr. Oğuz KARAKAYA	
Jüri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Soner ALGI	

ÖNSÖZ

Bağlama/saz eğitimi için yazılmış eğitim-öğretim materyallerinin çeşitli kriterler üzerinden incelenip değerlendirildiği ve elde edilen bulgular ışığında öneriler sunulduğu bu çalışmanın araştırma sürecinde, engin bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım tez danışmanım ve çok kıymetli hocam Sayın Doç. Dr. Attila ÖZDEK'e, tez savunma jürisinde bulunan Sayın Dr. Öğr. Üyesi Soner ALGI ve Sayın Doç. Dr. Oğuz KARAKAYA hocalarıma ve desteğini her zaman hissettiğim aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Görkem KAYA

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Görkem KAYA
	Numarası	17830902110
	Ana Bilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi
	Bilim Dalı	Müzik Eğitimi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Attila ÖZDEK
	Tezin Adı	Bağlama/Saz İçin Yazılmış Etüt ve Egzersiz İçerikli Eğitim/Öğretim Materyallerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

ÖZET

Müzik eğitiminin en önemli boyutlarından biri çalgı eğitimidir. Çalgı eğitiminde belirli teknik ve davranışların kazanılması ya da pekiştirilmesi için etüt, egzersiz ve alıştırmalar vazgeçilmez materyallerdir. Ülkemizin en yaygın ve bilinen çalgısı konumundaki bağlamanın/sazın eğitim öğretim materyalleri içerisinde etüt, egzersiz ve alıştırma içeriğinin yeterli olmadığı, bu alanda son yıllarda yapılan çalışmaların farklı açılardan analiz edilmesinin bundan sonraki çalışmalara olumlu yönde katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu amaçla bağlama/saz eğitim öğretiminde kullanılmak üzere hazırlanmış ve bütünüyle ya da büyük oranda etüt, egzersiz ve alıştırma içerikli olan 6 yazara ait 8 kitap ayrıntılı bir şekilde incelenerek çeşitli sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden kaynak tarama modeli kullanılmıştır. Elde edilen bulgular ışığında; yayınların son yıllarda sayıca artan bir eğilime girdiği, kamuoyunda büyük ilgi gördüğü, yazarlarının tamamının erkek olduğu, çoğunluğunun eğitim fakültesi mezunu olduğu, içeriklerindeki sıralamanın büyük oranda numaralandırma ile yapıldığı, çoğunlukla basit ölçü yapılarına ve tonal yapıdaki ezgilere yer verildiği, büyük bir kısmının bozuk düzenine göre hazırlandığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bağlama, Saz, Etüt, Egzersiz, Alıştırma, Çalgı Eğitimi

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Görkem KAYA
	Numarası	17830902110
	Ana Bilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi
	Bilim Dalı	Müzik Eğitimi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Attila ÖZDEK
	Tezin Adı	Investigations of Various Variables of The Education/Training Materials With Etude and Exercise Content Written For Baglama/Saz

SUMMARY

One of the most important dimensions of music education is musical instrument training. Etudes, exercises and practices are indispensable materials for gaining or reinforcing certain techniques and behaviours in musical instrument training. It is thought that the content of etudes, exercises and practices are not sufficient in the teaching and learning materials of the baglama/saz which is the most common and known instrument of our country, and the analysis of the studies conducted in this field from different perspectives will contribute to the future studies in a positive way. For this purpose, 8 books belonging to 6 authors, which were prepared to be used in baglama/saz training and which were totally or largely based on etudes, exercises and practices, were examined in detail and various conclusions were reached. In the research, the literature review model, which is one of the qualitative research methods, was used. In the light of the findings it was found that publications have entered an increasing trend in recent years, receive great interest in the public, that all of the authors are male and most of them are graduates of the faculty of education, compiling of the contents is done mainly by numbering, mostly consisted of simple measure structures and melodies in tonal structure, and most of them were prepared according to bozuk tuning order.

Keywords: Baglama, Saz, Etude, Exercise, Practice, Instrument Training

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	iv
SUMMARY	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar	viii
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi	4
1.3. Alt Problemler	5
1.4. Araştırmanın Amacı	5
1.5. Araştırmanın Önemi	5
1.6. Varsayımlar (Sayıtlar)	6
1.7. Sınırlılıklar	6
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ LİTERATÜR	7
2.1. Bağlama/Saz Tarihçesi, Çeşitleri ve Özellikleri	7
2.2. Etüt, Egzersiz ve Alıştırma	8
2.3. İlgili Literatür	9
3. YÖNTEM	11
3.1. Araştırmanın Modeli	11
3.2. Evren ve Örneklem	11
3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi	12
3.4. İncelenen Yayınların Yazarlarına Ait Sosyo-demografik Özellikler	12
4.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar	17
4.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar	20
4.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar	25
4.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar	26
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	40
5.1. Sonuçlar	40
5.2. Öneriler	41
ÖZGEÇMİŞ	76

TABLolar

Tablo 1-Yazar ve Kitap Adları	12
Tablo 2-Kitap Yazarların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.....	13
Tablo 3-Kitap Yazarların Lisans Eğitimlerine Göre Dağılımı	13
Tablo 4-Kitap Yazarların Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı.....	14
Tablo 5-Kitap Yazarlarının Görevlerine Göre Dağılımı	14
Tablo 6-Kitap Yazarlarının Çalıştıkları Üniversitelere Göre Dağılımı	15
Tablo 7-Yazarların Mesleki Statülerine/Unvanlarına Göre Dağılımı	16
Tablo 8-Kitapların Boyutlarına Göre Dağılımı.....	17
Tablo 9-Kitaplarda Tercih Edilen Cilt-Spiral Dağılımı	17
Tablo 10-Kitapların Basım Yıllarına Göre Dağılımı	18
Tablo 11-Kitapların Yayınlandığı İllere Göre Dağılımı	18
Tablo 12-Kitaptaki Çalışmaların Yer Alış Biçimine Göre Dağılımı	19
Tablo 13-Kitap İçeriklerinin Özgün-Derleme Olma Durumuna Göre Dağılımı	19
Tablo 14-Kitapların Oturuş, Duruş, Tutuş İle İlgili Görsellerin Bulunma Durumuna Göre Dağılımı ..	19
Tablo 15-Kitapların Görsel İşitsel Eklenti İçerme Durumuna Göre Dağılımı	20
Tablo 16-Kitapların Temel Müzik Teorisi Bilgilerini İçerme Durumuna Göre Dağılımı	21
Tablo 17-Kitaplarda Çeşitli Kuramsal Bilgilerin Bulunma Durumu	23
Tablo 18-Kitaplardaki amaç, hedef ve seviye ile ilgili bilgilerin verilme durumu	25
Tablo 19-“Bağlama Egzersizlerim ve Eserlerim” Kitabındaki İçeriğin Ölçü Yapısı Dağılımı.....	26
Tablo 20-“Do Minör Egzersizler ve Tartımlar” Kitabındaki İçeriğin Ölçü Yapısı Dağılımı.....	27
Tablo 21-“Bağlama Egzersizleri” Kitabındaki İçeriğin Ölçü Yapısı Dağılımı.....	27
Tablo 22-“Bağlama İçin Etüt, Egzersiz ve Eserler” Kitabındaki İçeriğin Ölçü Yapısı Dağılımı	28
Tablo 23-“Bağlama İçin 100 Etüt” Kitabındaki İçeriğin Ölçü Yapısı Dağılımı	28
Tablo 24-“Bağlama Metodu 1” Kitabındaki İçeriğin Ölçü Yapısı Dağılımı	29
Tablo 25-“Perde Perde Bağlama” Kitabındaki İçeriğin Ölçü Yapısı Dağılımı.....	30
Tablo 26-“Bağlama Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar” Kitabındaki İçeriğin Ölçü Yapısı Dağılımı.....	30
Tablo 27-“Bağlama Egzersizlerim ve Eserlerim” Kitabındaki Dizi, Makam ve Ton Tercihleri Dağılımı	31
Tablo 28-“Do Minör Egzersizler ve Tartımlar” Kitabındaki Dizi, Makam ve Ton Tercihleri Dağılımı	31
Tablo 29-“Bağlama Egzersizleri” Kitabındaki Dizi, Makam ve Ton Tercihleri Dağılımı.....	32
Tablo 30-“Bağlama İçin Etüt, Egzersiz ve Eserler” Kitabındaki Dizi, Makam ve Ton Tercihleri Dağılımı	33
Tablo 31-“Bağlama İçin 100 Etüt” Kitabındaki Dizi, Makam ve Ton Tercihleri Dağılımı.....	34

Tablo 32-“Bağlama Metodu 1” Kitabındaki Dizi, Makam ve Ton Tercihleri Dağılımı	35
Tablo 33-“Perde Perde Bağlama” Kitabındaki Dizi, Makam ve Ton Tercihleri Dağılımı	35
Tablo 34-“Bağlama Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar” Kitabındaki Dizi, Makam ve Ton Tercihleri Dağılımı	36
Tablo 35-Kitaplarda Kullanılan Akort Çeşitlerinin (Düzenler) Dağılımı	37
Tablo 36-Kitaplarda Kullanılan Çalım Tekniklerinin Dağılımı.....	38

1. GİRİŞ

Kültür, çeşitli disiplinlere göre farklı şekillerde çok farklı tanımları yapılmış olmakla birlikte, insanla ilgili olan anladığımız ve algıladığımız her şeyi içermektedir. İnsanla ilgili her şeyi içeren kültür; çeşitli katmanlardan, alt başlıklardan veya parçalardan oluşmaktadır. Bunların içerisinde en çok bilinen ve dile getirilenlerden biri de müziktir.

Müzik, evrensel bir dil olup, her dil gibi müziğin de kendine göre kuralları bulunmaktadır. Bu kuralların öğretimi ve eğitimi ile ilgili çeşitli yöntemler tarih boyunca denenmiştir. Müziğe ait kuralların eğitiminde kullanılan en önemli materyallerden birisi de metotlardır. Çünkü metotlar müziğin temel araçlarından birisi olan çalgı ve eğitiminin merkezinde kullanılan yazılı kaynaklardır.

Türk müzik kültüründe, çalgı öğretiminin birincil hedefinin; eser ya da eserleri seslendirmek yani icra etmek olduğu bilinmektedir. İcrayı geliştirecek ve çalgı eğitimi için kullanılacak eğitim-öğretim materyallerine metodolojik bir analizle bakıldığında ise amaç, hedef, davranış gibi pedagojik özellikler yanında çeşitli teknik özelliklerin olması da beklenilmektedir.

1.1. Problem Durumu

Kültürün en önemli katmanlarından birisi olarak değerlendirdiğimiz müzik, eğitim boyutu ile ilgili olarak çeşitli, türlere, basamaklara ve boyutlara ayrılmıştır. Bu konuda çeşitli çalışmalar ve sınıflandırmalar yapılmıştır.

Müzik eğitimi, temelde, bir müziksel davranışı kazandırma, bir müziksel davranış değiştirme veya bir müziksel davranış değişikliği oluşturma, bir müziksel davranış geliştirme sürecidir. Bu süreçte daha çok, eğitim gören bireyin(çocuğun/gencin, öğrencinin) kendi müziksel yaşantısı temel alınır, bu temelden yola çıkılarak belirli amaçlar doğrultusunda planlı, düzenli ve yöntemli bir yol izlenir ve bu yolla belirli hedeflere erişilir. Müzik eğitimi yoluyla, birey ile çevresi, özellikle müziksel çevresi arasındaki iletişim ve etkileşimin daha sağlıklı, daha düzenli, daha etkili ve daha verimli olması beklenir (Uçan, 1997:14).

Müzik eğitiminin üç türü bulunmaktadır.

- Genel Müzik Eğitimi
- Özengen Müzik Eğitimi
- Mesleki Müzik Eğitimi

Genel müzik eğitimi, iş-meslek, okul, bölüm, kol-dal ve program türü ne olursa olsun, ayırım gözetmeksizin, her düzeyde, her aşamada, herkese yönelik olup, sağlıklı ve dengeli bir insanca yaşam için gerekli asgari-ortak genel müzik kültürünü kazandırmayı amaçlar. Özengen müzik eğitimi, müziğe ya da müziğin belli bir dalında özengence(amatörce) ilgili, istekli ve yatkın olanlara yönelik olup, etkin bir müziksel katılım, zevk ve doyum sağlamak ve bunu olabildiğince sürdürüp geliştirmek için gerekli müziksel davranışlar kazandırmayı amaçlar. Mesleki müzik eğitimi, müzik alanının bütününü, bir kolunu ya da dalını, o bütün kol ya da dal ile ilgili bir meslek olarak seçen, seçmek isteyen, seçme eğilimi gösteren, seçme olasılığı bulunan ya da öyle görünen, müziğe belli düzeyde yetenekli kişilere yönelik olup, dalın, işin ya da mesleğin gerektirdiği müziksel davranışları ve birikimi kazandırmayı amaçlar (Uçan, 1997:31,32).

Müzik eğitimin kapsamları ya da diğer bir adıyla boyutları; müziksel işitimi(kulak) eğitimi, ses eğitimi, çalgı eğitimi, müziksel devinim ve ritm (tartım) eğitimi, müzik bilgisi eğitimi, yaratıcılık eğitimi, beğeni eğitimi, müziksel kişilik eğitimi, müziksel duyarlılık eğitimi, müziksel iletişim ve etkileşim eğitimi, müziksel kullanım ve yararlanım eğitimi şeklinde sıralanmaktadır (Uçan, 1997:15).

Müzik eğitiminin kapsamları veya boyutları içerisinde en çok bilinen ve akla gelenlerden birisi de çalgı eğitimidir. Çalgılar olmaksızın bir müzik, çoğunlukla akla gelmez. Müziğin temel varlık sebeplerinden biri olarak değerlendirilen çalgı ve çalgının eğitimi konusunda da tarih boyunca çeşitli çalışmalar yapılmıştır.

Çalgı eğitiminde metodoloji çok önemli bir konu olarak kabul edilmekte ve uzun süreçlerin ve denemelerin bir sonucu olarak olgunlaşmaktadır. Halk müziği çalgılarımızda ise zaten geç başlayan akademik süreç metodolojik çalışmalara da olumsuz yansımış ve yazılı materyal olarak kullanılacak sorunsuz bir literatürün

oluşması gecikmiştir. Yazılı materyal olarak kullanılan notalarda yazılış-çalınış farkı, transkripsiyonlamada eksiklik ve yanlışlıklar, çalgıya özel değil vokale özel notaların kullanılması, düzen ve tavır bilgilerinin verilmediği dinamik ve tempo işaretlerinden yoksun notalar ve çoğu zaman ticari kaygıların ön plana çıktığı kimi zaman bir türkü albümü görünümünde olan ve neredeyse tamamı bağlama/saz için yazılmış metotlar halk müziği çalgılarına ait literatürün temel problemleri arasında sayılmaktadır (Özdek, 2015: 36).

Bağlamanın/sazın teknik imkânlarının, ses sahasının ve tını özelliklerinin, müzikal kimliğinin sonuna kadar değerlendirileceği etütler ve egzersizlerin üretilmesi, kültürel kimliğimizin önemli bir dalı olan müzik kültürümüzün gelişimine katkı sağlayacaktır. Bu da, bağlamada/sazda nitelikli bir eğitimin yapılabilmesinde uygulanan yöntemin yanında repertuvar ya da materyalin önemini ortaya çıkarmaktadır. Ülkemizde bu güne kadar süregelen bağlama/saz eğitimi ağırlıklı olarak çoğu türkülerden oluşturulmuş, çeşitli bağlama/saz metotları eşliğinde ya da yöresel tavırların merkeze alındığı geleneksel Türk Halk Müziği repertuarı kullanılarak yapılan üretim şeklidir. Türkülerin büyük bir bölümü geleneği aktarmada doğru kaynaklar olmakla birlikte bağlamanın/sazın teknik imkânlarını zorlayacak ve icrayı geliştirecek özelliklere sahip değildirler. Bu da mevcut bağlama/saz eğitiminin niteliğini artırma amaçlı yapılan çalışmaların gerekliliğini ve önemini gözler önüne sermektedir. Bu manada etütlerin önemi ortaya çıkmaktadır. Mevcut bağlama/saz metotları içerisinde sınırlı ölçüde ve içerikte etütlere yer verilmektedir. Üniversitelerde kullanılan etütsel kaynakları ise çoğu zaman öğretim elemanları ya da öğreticilerin kişisel çalışmalardan oluşan ders notları şeklindedir. Bunun yanında piyasada ulaşılabilecek nitelikte basılı ve yayınlanmış etüt içerikli kaynaklar olmakla birlikte bu kaynaklar sayıca yetersizdirler (Kınık, 2011:1).

Etüt, egzersiz ve alıştırma kelimeleri müzik bilimi içerisinde çoğu zaman birbirinin yerine ve birlikte kullanılan terimlerdir. Etüt kelimesi farklı disiplinlerde değişik karşılıkları olmakla birlikte müzikte bir ön çalışma anlayışını ifade eder. Bu ön çalışma; her hangi bir çalgıda çok karşılaşılan teknik problemleri çözmek ya da belirli bir teknik beceriyi pekiştirip mükemmelleştirmek amacıyla hazırlanmış sözsüz

bir kompozisyondur. Alıştırma ve egzersiz kelimeleri ise aslında müzik bilimi için aynı anlamları taşıyan terimlerdir. Bu terimler belirli bir beceriyi kazanmak ve pekiştirmek için yapılan bol tekrarlı bir yapıyı işaret ederler. Aynı etüt anlayışındaki gibi çalgısaldırlar (Özdek, 2014:5).

Görüldüğü üzere etüt, egzersiz ve alıştıma terimleri müzik bilimi için nerdeyse aynı anlamları taşımaktadırlar. Ancak etüt kavramı, çoğunlukla melodik bir yapıyı ifade etmektedir. Aynı anlamı taşıyan egzersiz ve alıştıma terimlerinde ise melodik yapıdan bağımsız olarak teknik boyutların ön plana çıktığı görülmektedir. Sonuç olarak her üç terim de teknik becerileri kazanmak, korumak, pekiştirmek ve geliştirmek için yapılan enstrümantal çalışmaları ifade etmektedirler (Özdek, 2014:5).

Bağlama/saz çalgısı için yazılmış olan metotların daha nitelikli hale dönüştürülmesi, işlevselliğinin artırılması ve etkin bir hale getirilebilmesi için metotların incelenmesine ve eksik olan yönlerinin tespit edilerek yeni çalışmalara yön gösterilmesine ihtiyaç duyulduğu bilinmektedir. Günümüze kadar bağlama/saz için yazılmış olan birçok metodun kendi içeriği açısından diğer metotlara göre farklılıkları olsa da belli bir standart metod yapısının ortaya çıkmadığı/çıkamadığı ve oluşan problemlerin günümüzde de devam ettiği görülmektedir. Batı müzik literatüründe çeşitli çalgılar için yazılmış etüt ve egzersiz içerikli sayısız yayın olmasına karşın bağlama/saz için yazılmış eğitim öğretim materyallerinin etüt ve egzersiz hedefli olmaları yönünde çeşitli eksiklikler dikkat çekmektedir. Son yıllarda bağlama/saz eğitimi ve öğretimi için etüt ve egzersiz ağırlıklı yayınların yavaş yavaş üretilmeye başladığı görülmektedir. Zeki Atagür, Can Karahan, Mehmet Kınık, Savaş Ekici, Oğuzhan Açıkgöz, Ali Kazım Akdağ, Attila Özdek gibi sanatçı ve akademisyenlerin çalışmaları bu yöndeki eksikliği karşılamaya dönük yeni ancak büyük ilgi gören çalışmalar olmuşlardır. Çalışma bu yayınlara mercek tutarak onları çeşitli değişkenler açısından karşılaştırmalı incelemeyi hedeflemektedir.

1.2. Problem Cümlesi

Yukarıda açıklanmaya çalışılan çerçeve doğrultusunda araştırmanın problem cümlesi; *“Bağlama/saz eğitimi için yazılmış etüt ve egzersiz içerikli yayınlar çeşitli*

boyutlarıyla incelendiğinde ne gibi sonuçlar ortaya çıkmaktadır?” şeklinde oluşturulmuştur.

1.3. Alt Problemler

1. Bağlama/saz eğitimi için yazılmış etüt egzersiz içerikli kitapların fiziksel özellikleri nasıldır?

2. Bağlama/saz eğitimi için yazılmış etüt egzersiz içerikli kitaplarda temel müzik teorisi bilgileri, kuramsal bilgiler ve tanımların yer alma durumu nedir?

3. Bağlama/saz eğitimi için yazılmış etüt egzersiz içerikli kitaplarda amaç, hedef ve seviye ile ilgili bilgilerin bulunma durumu nedir?

4. Bağlama/Saz eğitimi için yazılmış etüt egzersiz içerikli kitaplardaki usûl ve ölçü yapıları nasıldır?

5. Bağlama/saz eğitimi için yazılmış etüt egzersiz içerikli kitaplardaki dizi, makam ve ton tercihleri nelerdir?

6. Bağlama/saz eğitimi için yazılmış etüt egzersiz içerikli kitaplarda farklı akort çeşitleri (düzenler) ile ilgili çalışmaların bulunma durumu nedir?

7. Bağlama/saz eğitimi için yazılmış etüt egzersiz içerikli kitaplarda farklı çalım teknikleri ile ilgili çalışmaların yer alma durumu nedir?

1.4. Araştırmanın Amacı

Araştırmada bağlama/saz için yazılmış ve temel içeriği etüt ve egzersiz olan eğitim öğretim materyallerini çeşitli değişkenler açısından incelemek ve bu eğitim öğretim materyallerindeki; müzik teorisi, amaç, hedef, seviye, usûl/ölçü yapısı, makam/ton tercihi, farklı akortlar(düzenler) ile farklı çalım teknikleri gibi eğitsel uygulamaların kullanım durumlarının hangi düzeyde olduğunu ortaya koymak amaçlanmıştır.

1.5. Araştırmanın Önemi

Araştırma; bağlama/saz için yazılmış ve temel içeriği etüt ve egzersiz olan eğitim-öğretim materyallerinin son on yılda gündeme gelmesi, ortaya çıkacak sonuçların benzer çalışmalara ışık tutacak olması ve bu alanda daha önce benzer bir çalışma yapılmamış olması sebebiyle yön göstermesi açısından önemlidir.

1.6. Varsayımlar (Sayılılar)

- İzlenen yöntem, araştırmanın amacına uygundur.
- Veri toplama aracı, bu araştırma için yeterli, geçerli ve güveniliridir.
- Araştırmada kullanılan ölçütler gerçeği yansıtmaktadır.

1.7. Sınırlılıklar

Bu araştırma; Türkiye’de bağlama eğitimi için hazırlanmış ve temel içeriği etüt, egzersiz ve alıştırma olan yazılı/basılı eğitim öğretim materyalleri ile sınırlıdır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ LİTERATÜR

2.1. Bağlama/Saz Tarihçesi, Çeşitleri ve Özellikleri

Halk müziğimiz; kendine özgü çalgıları, türleri ve geniş dağarcığıyla müziğimizi yansıttığı gibi yaşam kültürümüze ait birçok unsuru da bünyesinde barındırmaktadır. Bu içerik ve yansımanın en güzel ifadesi ise bağlama/saz ve ailesindedir. Anadolu'da yaşamış kültürlerin ve geleneklerin kat kat birikimlerinden izler taşıyan bağlama/saz ailesi, yurdumuzun her yerinde yaygın şekilde ve sevilerek kullanılmaktadır. Bağlama/sazın çok eskilere uzanan geçmişinde eski Anadolu medeniyetleriyle birlikte özellikle Orta Asya kültürünün ve Anadolu'ya komşu kültürlerin etkileri açıkça görülmektedir (Özdek, 2005:13).

Bağlama ailesi; tını, boyut, düzen, tel sayısı, çalınış şekli, üretim şekli vb. açılardan çok zengin bir aile olmakla birlikte günümüzde bağlama ailesinin tezeneli ve tezenesiz (şelpe) çalmayla ilgili iki temel tekniğe ve tercihe dayalı olarak kullanıldığı bilinmektedir. Boyut açısından; cura, tambura ve divan olmak üzere üç temel boyutta sınıflandırılabilirdiği; yaygın olarak Bozuk Düzeni ve Bağlama Düzeni olmakla birlikte Misket, Fidayda (Zeybek), Abdal, Do Müstezat, Sürmeli, Kemençe, Kopuz gibi isimlerle bilinen düzenlerle de çalındığı; yaygın olarak altı-yedi telli olmakla birlikte üç telliden on iki telliye kadar çeşitlenebildiği; üretim şekli ve amaca bağlı olarak oyma, yaprak, akustik, elektro, perdeli, perdesiz, dört telli, bas vb. çeşitlerinin olduğu yine bağlama ailesinin özellikleri açısından akla gelenlerdir (Özdek, 2015:1).

Anadolu'da bağlama/saz ailesi çalgılarının büyük bir çeşitlilikle her yörede kullanıldığı görülmektedir. Bu çeşitlilik içerisinde çalgıların isimlendirilmesi için farklı yöntemler söz konusu olmuştur. Telli ve uzun saplı bu çalgı ailesinin fertleri, isimlerini; tel sayısı, boyut, çalındığı düzen(akort), çalındığı yer gibi unsurlara bağlı olarak almışlardır. Tel sayısına bağlı isimlendirmede “*pençtar*”(beş telli), “*şeştar*”(altı telli), iki telli, on iki telli gibi isimler dikkat çekmektedir. Zamanla isimlendirmenin, çalgının; boyu, akordu veya kullanıldığı mekâna göre yapılmasının örneklerini, cura, ırızva, bağlama/saz, bozuk, tanbura, çöğür, divan sazı, meydan sazı gibi örneklerde gözlemlemek mümkündür. “*Bağlama*”, “*bozuk*” gibi adların özel bir

türü özel bir akortla tarif ettikleri, bunun yanında “*divan sazı*”, “*meydan sazı*” gibi isimlerin de çalgıların kullanıldığı mekânlara atıfta buldukları düşünülmektedir (O.M.Öztürk, 2005:17).

2.2. Etüt, Egzersiz ve Alıştırma

Çalgı ya da seste tekniği geliştirmek ve becerileri ilerletmek amacıyla yaratılan eserler, yüksek yöntem sağlayıcı çalışmalar, parçaya hazırlık için yazılmış ezgi anlamına gelmektedir (Türkoğlu, 2005:41).

Alıştırma, idman veya antrenman demektir. Egzersizler de etütler gibi çalgı veya ses için aşılması gerekli teknik problemleri aşmak veya teknik düzeyi ilerletmek amacı taşımaktadırlar. Fakat egzersizler pasajlar halinde kısa çalışmalar olmalarına karşın etütler bütünlük arz eden tamamlanmış bir müzik eseri niteliğine bürünmektedirler. Çoğunlukla aynı perdede ya da yakın perdelerde yapılan parmak alıştırmalarının veya çeşitli perdelerde sürekli tekrar edilen küçük bir motifin de egzersiz olarak tanımlandığı bilinmektedir (Türkoğlu, 2005:42).

Etüt, egzersiz ve alışırma kelimeleri müzik bilimi içerisinde çoğu zaman birbirinin yerine ve birlikte kullanılan terimlerdir. Etüt kelimesi farklı disiplinlerde değişik karşılıkları olmakla birlikte müzikte bir ön çalışma anlayışını ifade eder. Bu ön çalışma; her hangi bir çalgıda çok karşılaşılan teknik problemleri çözmek ya da belirli bir teknik beceriyi pekiştirip mükemmelleştirmek amacıyla hazırlanmış sözsüz bir kompozisyondur. Alıştırma ve egzersiz kelimeleri ise aslında müzik bilimi için aynı anlamları taşıyan terimlerdir. Bu terimler belirli bir beceriyi kazanmak ve pekiştirmek için yapılan bol tekrarlı bir yapıyı işaret ederler. Aynı etüt anlayışındaki gibi çalgısaldırlar (Özdek, 2015:5).

Görüldüğü üzere etüt, egzersiz ve alışırma terimleri müzik bilimi için nerdeyse aynı anlamları taşımaktadırlar. Ancak etüt kavramı, çoğunlukla melodik bir yapıyı ifade etmektedir. Aynı anlamı taşıyan egzersiz ve alışırma terimlerinde ise melodik yapıdan bağımsız olarak teknik boyutların ön plana çıktığı görülmektedir. Sonuç olarak her üç terim de teknik becerileri kazanmak, korumak, pekiştirmek ve

geliştirmek için yapılan enstrümantal çalışmaları ifade etmektedirler (Özdek, 2015:5).

2.3. İlgili Literatür

Bağlama/saz eğitimi ile ilgili yayınlanmış materyallere dönük çeşitli analitik çalışmalar yapılmıştır. Bunların büyük oranda lisansüstü tez çalışması olduğu görülmektedir.

Asiltürk(2009) “Türkiye’de Bağlama Başlangıç Eğitimi İçin Hazırlanmış Metotların İçerik Açısından Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tezinde bağlama/saz eğitimi için başlangıç düzeyinde hazırlanmış metotlar, belirlenen ölçekler doğrultusunda incelenerek içerik bakımından analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda incelenen başlangıç düzeyi bağlama/saz metotlarının büyük bir kısmının yetersiz olduğu görülmüştür.

Işıldar(2004) “Bağlama Metotlarının Çalgı Eğitimi Bakımından Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tezinde bağlama/saz metotlarının çalgı eğitimi bakımından değerlendirilmiş, kullanımda olan bağlama/saz metotlarının geçerliliği ve öğrenmede etkinliği araştırılmıştır. Araştırma sonucunda, konservatuvar ve eğitim fakültelerinde bağlama/saz eğitimi veren öğretim elemanlarının, bağlama/saz dersini gerçekleştirirken mevcut bağlama/saz metotlarını düzey bakımında yetersiz olduklarından dolayı kullanmadıkları ve bu metotlar yerine kendi oluşturdukları notları kullandıkları tespit edilmiştir.

Akçalı(2012) “Bağlama Metotlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tezinde bağlama/saz metotları, çeşitli kriterlere göre incelenmiş, üniversitelerin müzik eğitimi veren güzel sanatlar fakülteleri ve eğitim fakültelerinin güzel sanatlar eğitimi bölümü müzik eğitimi anabilim dallarında bağlama/saz eğitimi veren öğretim elemanlarına anket uygulanmıştır. Bulgulara göre; bir bağlama/saz metodunda olması gerekenler, bağlama/saz eğitiminde kullanılan yöntemler ve ulaşılabilecek bağlama/saz metotları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bağlama/saz metotlarının öğretim elemanlarının ihtiyaçlarını karşılayacak seviyede olmadığı, içerik bakımından yetersiz olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Tarım(2008) “Milli Eğitim Bakanlığı Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde Bağlama Eğitimi İle İlgili Alıştırmalar Ve Etütler” adlı yüksek lisans tezinde Milli Eğitim bakanlığı tarafından hazırlanan Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri bağlama müfredat programı incelenmiş, bağlama öğretmenlerine uygulanan anketler yoluyla tespitlerde öğrencileri geliştirebileceği düşünölen alıştırmalar sınıflandırılmıştır. Bulgulara göre, bağlama/saz metotlarında yer alan alıştırmaların yetersiz olduğu, birçok metodun TRT repertuarındaki halk ezgilerini seslendirmek için yazıldığı, alıştırma ve etüt çalışmalarının yeterli olmadığı, notaya alınan ezgilerin hangi çalgıdan nota aktarıldığının belirtilmediği gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma bağlama/saz öğretimine ilişkin ulaşılabilen yayınlardaki bu durumu ayrıntılı ve karşılaştırmalı olarak ele almayı amaçlayan kaynak tarama modeli betimsel bir nitel araştırmadır.

Nitel araştırmalar, kişilerin deneyimlerini, duygu ve düşüncelerini daha iyi anlayabilmek için tercih edilen araştırmalardır. Nitel araştırmayı, “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” türü olarak tanımlamak mümkündür (Yıldırım & Şimşek, 2006, s.39).

Araştırma; bilginin geliştirilip eklendiği birikimli bir süreçtir denilebilir. Araştırmacı da araştırmasına başlarken o konuda yapılan önceki araştırmaları ve kavramsal literatürü bilmek durumundadır. Bu konuda kim, ne zaman, neyi araştırdı, hangi bulgulara ulaştı? Bu konuda araştırılmayan noktalar nelerdir? gibi soruların cevabının bilinmesi gerekir. Aksi halde “aradığını bilmeyen, bulduğunun farkına varamaz” konumuna düşülür. Bu yüzden araştırmalarda önceki araştırmaları taramak veri toplamanın önemli bir aşamasıdır. Literatür taraması, veri toplama ve toplanan verinin öneminin tartışılması, toplanan verilerin problemle ilişkisinin kurulması ve bilginin sınıflandırılması aşamalarından oluşan bir süreçtir (Balcı, 2001, s.63).

3.2. Evren ve Örneklem

Bağlama/saz eğitiminde etüt, egzersiz ve alıştırma içerikli sınırlı sayıda yayın olduğundan incelenen yayınlar çalışma evreni olarak değerlendirilebilir. Bağlama/saz eğitime dönük eğitim-öğretim materyali her ne kadar sayıca fazla olsa da içeriği bütünüyle veya ağırlıklı olarak etüt, egzersiz ve alıştırma olan yayın sayısı oldukça azdır. Olanların da son yıllarda yapılmış yayınlar olduğu görülmektedir. Bu kapsamda araştırmanın örneklemini 6 farklı yazara ait 8 farklı eğitim öğretim-öğretim materyalinden oluşmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Bağlama/saz eğitim-öğretimi için yayınlanmış ve tamamen ya da büyük oranda etüt, egzersiz veya alıştırmaya içerikli materyallerin özellikle 2000’li yıllarla birlikte belirginleştiği ancak bunlardan bazılarının bilinen Türk halk müziği ezgilerini alıştırmaya amaçlı olarak kullandıkları; özgün içerikli yayın sayısının oldukça sınırlı olduğu yapılan literatür taramasında tespit edilmiştir. Literatür taraması sonucunda araştırma kapsamına uygun olduğu tespit edilen yayınlar alt problemler doğrultusunda oluşturulan başlıklara göre ayrıntılı olarak incelenmiş, her yayın için incelenen başlıklara dair verileri içeren ayrıntılı raporlar yazılmıştır. Daha sonra bu raporlar problem cümlelerine uygun şekilde düzenli tablolar haline getirilerek bulgu şekline dönüştürülmüştür. Ayrıca yayınların yazarlarına ait sosyo-demografik özellikler de incelenerek aşağıda tablolar halinde sunulmuştur.

3.4. İncelenen Yayınların Yazarlarına Ait Sosyo-demografik Özellikler

İncelenen yayınlara ait ve alt problemlere uygun olarak tespit edilen bulgulardan önce yayınların yazarlarına ait çeşitli sosyo-demografik özellikler bu başlık altında sunularak yorumlanmaya çalışılmıştır.

Tablo 1-Yazar ve Kitap Adları

YAZAR ADI	KİTAP ADI
ZEKİ ATAGÜR	BAĞLAMA EGZERSİZLERİM VE ESERLERİM
ZEKİ ATAGÜR	BAĞLAMA İÇİN DO MİNOR EGZERSİZLER VE TARTIMLAR
OĞUZHAN AÇIKGÖZ	BAĞLAMA EGZERSİZLERİ
ATTILA ÖZDEK	BAĞLAMA İÇİN ETÜT, EGZERSİZ VE ESERLER
MEHMET KINIK	BAĞLAMA İÇİN 100 ETÜT
ALİ KAZIM AKDAĞ	BAĞLAMA METODU 1
CAN KARAHAN	PERDE PERDE BAĞLAMA
CAN KARAHAN	BAĞLAMA ÖĞRETİMİNDE YENİ BİR YÖNTEM

Tablo-1’e bakıldığında incelenen 8 farklı yayına karşın 6 farklı yazar olduğu görülmektedir. Oğuzhan Açıkgöz, Attila Özdek, Mehmet Kınık, Ali Kazım Akdağ’a ait birer kitap; Zeki Atagür ve Can Karahan’a ait ikişer kitap araştırma kapsamında incelenmiştir. Kitap isimlerine bakıldığında da yazarların çalgıyı isimlendirmede “bağlama” kelimesinde fikir birliği yaptıkları görülmektedir.

Özellikle çalgının isimlendirilmesinde tercih edilen kelimenin “bağlama” mı “saz” mı olmasına dönük tartışmalar günümüzde de devam etmektedir. Akademik camiada ve yayınlarda bağlama kelimesinin ağırlıklı olarak tercih edildiği; tarihsel derinliği olan, dilde ve gelenekte yaşayan saz kelimesinin ise akademi tarafından rağbet görmediği bilinmektedir. Bu araştırma bahis edilen tartışmaların ekseninden uzaklaşmanın yanında gelenek ve dil ile bağları güçlü tutmak adına çalgının isimlendirilmesinde her iki kelimeyi de “bağlama/saz” şeklinde kullanmayı tercih etmiştir.

Tablo 2-Kitap Yazarların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

CİNSİYET	FREKANS (f)	YÜZDE (%)
ERKEK	6	%100
KADIN	0	% 0
TOPLAM	6	% 100

Tablo-2’ye bakıldığında yazarların tamamının erkek olduğu görülmektedir. Köklü bir tarihe ve geleneğe sahip bu çalgının ağırlıklı olarak erkeklerin elinde yer aldığı bilinmektedir. Günümüzde de bu durum devam etmekte ve bağlama/saz çalan kadın sayısı eskiye göre artsa da oransal olarak erkeklerden oldukça az olduğu görülmektedir. Gelenekteki ve performans alanındaki bu tablo akademiye de yansımış bağlama/saz eğitimcilerinin neredeyse tamamı erkeklerden oluşmuştur. Bu noktadan hareketle çalgının eğitim-öğretim materyali olarak kullanılacak etüt, egzersiz ve alıştırma içerikli yayınların yazarlarının da hepsinin erkek olması doğal kabul edilebilir.

Tablo 3-Kitap Yazarların Lisans Eğitimlerine Göre Dağılımı

KİTAP YAZARLARIN LİSANS EĞİTİMLERİ	FREKANS (f)	YÜZDE (%)
EĞİTİM FAKÜLTESİ MÜZİK EĞİTİMİ ANABİLİM DALI	4	66,66
TÜRK MÜZİĞİ KONSERVATUVARI	2	33,34
TOPLAM	6	%100

Tablo-3’de kitap yazarlarının lisans eğitimleri dağılımında 4’ünün eğitim fakültesi müzik eğitimi anabilim dalı, 2’sinin Türk müziği devlet konservatuarı mezunu oldukları görülmektedir.

Kitap yazarlarının ağırlıklı olarak (%66,66) müzik eğitimi anabilim dalından mezun olmaları dikkat çekicidir. Lisans düzeyinde alınan eğitim ve eğitim bilimleri temel disiplinin eğitim öğretim materyali üretme konusundaki durumu doğrudan etkilediği düşünülebilir. Etüt egzersiz içerikli kitap yayınlarına da bu durumun yansıdığı söylenebilir.

Tablo 4-Kitap Yazarların Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

KİTAP YAZARLARININ EĞİTİM DÜZEYİ	FREKANS (f)	YÜZDE (%)
DOKTORA	3	50
LİSANS	2	33,34
YÜKSEK LİSANS	1	16,66
TOPLAM	6	100

Tablo-4’de görülüyor ki kitap yazarlarının 3 tanesi doktora, 2 tanesi lisans, 1 tanesi de yüksek lisans mezunudur. Yazarları büyük kısmının (%66,66) lisansüstü eğitim aldığı görülmektedir.

Tablo-4’e göre lisans sonrası eğitim alan ve akademiyle iletişimine devam eden yazarların bağlama/saz eğitimiyle ilgili materyal üretimine daha sıcak baktıkları ve bu yönde aktif oldukları düşünülebilir. Lisansüstü eğitimin oluşturduğu farkındalığın alanla ilgili eksiklikleri daha doğru ve belirgin hissettirdiği söylenebilir.

Tablo 5-Kitap Yazarlarının Görevlerine Göre Dağılımı

GÖREVLERİ	FREKANS (f)	YÜZDE (%)
AKADEMİSYEN	3	50
ÖZENGEN MÜZİK EĞİTİMCİSİ	2	33,33
MESLEKİ MÜZİK EĞİTİM KURUMUNDA ÖĞRETMEN	1	16,67
TOPLAM	6	100

Tablo 5’e bakıldığında altı farklı yazardan üçünün akademisyen(%50), ikisinin özengen müzik eğitimcisi(%33,33), birisinin(%16,67) ise lisans düzeyindeki bir mesleki müzik eğitimi kurumunun lise kısmında öğretmen olduğu görülmektedir. Yazarlardan birisinin daha önce çeşitli üniversitelerde akademisyen olarak görev yaptığı ve akademik unvana sahip olduğu tespit edilmiş, bu sebeple de hâlihazırda bir üniversitede çalışmıyor olmasına karşın akademisyen olarak değerlendirilmiştir.

Yazarların hepsinin lisans ve lisansüstü düzeyde eğitime sahip olmasının, onları akademik üretim yapma becerisine ve donanımına sahip konuma getirdiği düşünülebilir. Bu sebeple de kitap yazarlarının özellikle akademik dünya ile bir arada değerlendirilmesi gerekmektedir. Önceki verilerde olduğu gibi akademik düşünce ve sorumluluğa sahip yazarların bağlama/saz eğitimindeki çeşitli eksiklikleri daha fazla hissederek bu konuda üretim yapmaya çalıştıkları söylenebilir.

Tablo 6-Kitap Yazarlarının Çalıştıkları Üniversitelere Göre Dağılımı

YAZAR	ÜNİVERSİTE
ZEKİ ATAGÜR	Serbest Özengen Müzik Eğitimsi
OĞUZHAN AÇIKGÖZ	Serbest Özengen Müzik Eğitimsi
ATTILA ÖZDEK	Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı
MEHMET KINIK	Yazar akademisyen kimlikli, doçent unvanına sahip, ancak araştırmanın yapıldığı zamanda herhangi bir üniversitede görev yapmamaktadır.
ALİ KAZIM AKDAĞ	İTÜ Çalgı Eğitimi Bölümünün Lise kısmında öğretmen
CAN KARAHAN	On dokuz Mayıs Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Müzikoloji bölümü Bağlama Eğitmeni

Tablo-6'ya göre yazarlardan Zeki Atagür, Oğuzhan Açıkgöz ve Mehmet Kınık herhangi bir üniversitede görev yapmamaktadır. Ayrıca bu yazarlardan Mehmet Kınık, Doçent unvanına sahiptir. Attila Özdek'in Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Müzik eğitimi Anabilim Dalında, Ali Kazım Akdağ'ın İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı Çalgı Eğitimi bölümünün lise kısmında, Can Karahan'ın On Dokuz Mayıs Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nda görev yaptığı görülmektedir.

Kitap yazarlarının büyük kısmının(%66,66) üniversitelerdeki mesleki müzik eğitim birimlerinde görev yapıyor olmaları dikkat çekicidir. Bağlama/saz eğitiminde yaşadıkları deneyim ve problemlerin eğitim öğretim materyali üretimlerine motivasyon oluşturduğu düşünülebilir.

Tablo 7-Yazarların Mesleki Statülerine/Unvanlarına Göre Dağılımı

MESLEKİ STATÜ/UNVAN	FREKANS(f)	YÜZDE (%)
Doçent	3	50
Serbest Özengen	2	33,34
Öğretmen	1	16,66
TOPLAM	6	100

Tablo-7'ye göre yazarların mesleki statüleri/unvanları incelendiğinde; 3 tanesinin doçent, 1 tanesinin öğretmen, 2 tanesinin ise serbest özengen müzik eğitimcisi olarak görev yaptığı görülmektedir.

Tablo-7 önceki verilerle paralel şekilde akademik anlamda çalışma yapan üniversitede görevli bağlama eğitimcilerinin bu konuya daha duyarlı olduklarını göstermekle birlikte akademi dışından bağlama eğitimcilerinin de bu alanda çalışma yapma sorumluluğunu aldıklarını göstermektedir.

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde problem durumu kısmında sıralanmış alt problem cümlelerine göre bulgular sunulmaya çalışılacaktır. Bulgulara ilişkin tabloların altındaki metin açıklamalarında yüzdelik oran olarak %5'in altında kalan bulgular tekrar verilmemiştir.

4.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar

“Bağlama/saz eğitimi için yazılmış etüt egzersiz içerikli kitapların fiziksel özellikleri nasıldır?”

Tablo 8-Kitapların Boyutlarına Göre Dağılımı

BOYUT	FREKANS (f)	YÜZDE (%)
BÜYÜK (A4)	8	100
KÜÇÜK	0	0
TOPLAM	8	100

Tablo-8'e göre araştırma kapsamında incelenen kitapların tamamının büyük boy yani A4 kâğıdı ebatlarında olduğu, bu durumun okunma kolaylığı açısından önem arz ettiği, bu sebeple de yazarların bu boyutu tercih ettikleri düşünülebilir.

Tablo 9-Kitaplarda Tercih Edilen Cilt-Spiral Dağılımı

CİLT TÜRÜ	FREKANS (f)	YÜZDE (%)
TUTKALLI	4	50
SİPİRALLİ	4	50
TOPLAM	8	100

Tablo-9'a göre araştırma kapsamında incelenen kitapların 4 tanesi (%50) spiralli cilt, 4 tanesi ise(%50) tutkallı cilt tercih edilerek basılmıştır. Özellikle birincil hedefi notayı çalgı ya da vokalle seslendirmeye dönük yayınlarda sayfaların kolay çevrilebilmesi ve nota sehpası üzerinde sağlıklı konumlandırılabilmesi için son yıllarda spiralli cildin tercih olarak ön plana çıktığı bilinmektedir. İncelenen yayınların da bağlama/saz öğretiminde kullanılacak materyaller oldukları düşünüldüğünde spiralli cildin her geçen gün daha da artan bir tercihle kullanılmaya başladığı dikkat çekmektedir.

Tablo 10-Kitapların Basım Yıllarına Göre Dağılımı

BASIM YILI	FREKANS (f)	YÜZDE (%)
2017	3	37,5
2016	2	25
2014	1	12,5
2010	1	12,5
2011	1	12,5
TOPLAM	8	100

Tablo-10’da görüldüğü üzere araştırma kapsamında incelenen yayınlar 2010 yılından itibaren kamuoyuna sunulmaya başlanmıştır. 2010 ve 2016 yılları arasında toplam 5 yayın yapıldığı ancak 2012, 2013 ve 2015 yıllarında yayın yapılmadığı 2017 yılında ise 3 yayın görülmektedir. Araştırma kapsamında incelenen yayınların en çoğunun 2017 yılında (%37,5) yapılması dikkat çekicidir. Bağlama/saz öğretimine dönük etüt, egzersiz ve alıştırma içerikli yayınların son 9 yılda gündeme geldiği, bu son 9 yıldaki dağılım dengeli gitmekle birlikte yayınların yapıldığı son yılda(2017) bu alandaki eksiklik ve ihtiyacın getirdiği bir sonuçla kayda değer bir artışın söz konusu olduğu söylenebilir.

Tablo 11-Kitapların Yayınlandığı İllere Göre Dağılımı

YAYIN YERİ	FREKANS (f)	YÜZDE (%)
İZMİR	1	12,5
İSTANBUL	3	37,5
ANKARA	4	50
TOPLAM	8	100

Tablo-11’e göre yayınlanan etüt egzersiz kitaplarının şehirlere göre dağılımı Ankara’da (%50), İstanbul’da 3 (%37,5) ve İzmir’de 1 (%12,5) şeklindedir. Bu bilgiler ışığında Ankara ve İstanbul’daki basım-yayın imkânlarının fazla olmasının yanında bağlama/saz sanatçı ve akademisyenlerinin ağırlıklı olarak bu şehirlerde yaşamasının sonuca etki ettiği düşünülebilir. Tabloda yer alan iller; birisi başkent olmak üzere Türkiye’nin en büyük 3 ilidir.

Tablo 12-Kitaptaki Çalışmaların Yer Alış Biçimine Göre Dağılımı

ÇALIŞMALARIN YER ALIŞ BİÇİMİ	FREKANS(f)	YÜZDE (%)
NUMARALANDIRMA	4	50
İSİMLENDİRME VE NUMARALANDIRMA	2	25
NUMARALANDIRMA VE HARFLENDİRME	1	12,5
İSİMLENDİRME	1	12,5
TOPLAM	8	100

Tablo-12’de görüldüğü üzere araştırma kapsamında incelenen kitapların etüt-egzersiz ve alıştırmaları sıralama biçimi büyük oranda (%50) numaralandırma yöntemi ile yapılmıştır. Bunun yanında sıralama için isimlendirme yolunu tercih eden yayın oranı (%12,5); numaralandırma ve harflendirme yollarını birlikte tercih eden yayınların oranı(%12,5); isimlendirme ve numaralandırma yollarını birlikte tercih eden yayınların oranı ise (%25) olarak tespit edilmiştir. Yazarların sıralama biçimi olarak çoğunlukla numaralandırma yöntemini tercih etmelerinin kolaylık ve anlaşılabilirlik sebebiyle olduğu düşünülebilir. Özgün isim bulmanın zorluğu bir yana harf sayısının da belirli bir sınırlılığa sahip olması yazarları numaralandırma yöntemiyle sıralamaya yöneltmiştir.

Tablo 13-Kitap İçeriklerinin Özgün-Derleme Olma Durumuna Göre Dağılımı

İÇERİK	FREKANS(f)	YÜZDE (%)
ÖZGÜN	6	75
DERLEME	2	25
TOPLAM	8	100

Tablo-13’e göre incelenen 8 adet kitabın 6’sı (%75) özgün içerikli, 2 tanesi(%25) ise derleme içerikli çalışmadır. Bağlama/saz eğitimine dönük geçmiş yıllarda etüt, egzersiz ve alıştırmaya içerikli yayın olmaması yazarları büyük oranda özgün içerikli çalışmalara sürüklemiştir denilebilir.

Tablo 14-Kitapların Oturuş, Duruş, Tutuş İle İlgili Görsellerin Bulunma Durumuna Göre Dağılımı

GÖRSELLERİN BULUNMA DURUMU	FREKANS(f)	YÜZDE(%)
VAR	1	12,5
YOK	7	87,5
TOPLAM	8	100

Tablo 14 incelendiğinde sadece 1 kitapta (%12,5) duruş, oturuş, tutuş ile ilgili görsellere yer verildiği, 7 kitapta(%87,50) ise bu yönde bir içerik bulunmadığı görülmektedir. İncelenen kitapların büyük oranda orta ve ileri düzey bağlama/saz

eğitimine d6n6k hazırlanmış olmasının bu sonucu oluşturduğu d6ř6n6lebilir. 6nk6 g6rsellere yer veren kitapların başlangıç d6zeyini de kapsayacak içeriklere sahip olduğu g6r6lmektedir. Başlangıç d6zeyi bağlama/saz eğitiminde oturuş, duruş, tutuş ile ilgili g6rsellerin yer alması beklenen bir durumdur.

Tablo 15-Kitapların G6rsel İşitsel Eklenti İçerme Durumuna G6re Dağılımı

G6RSEL-İŞİTSEL EKLENTİ BULUNMA DURUMU	FREKANS(f)	Y6ZDE(%)
VAR	3	37,5
YOK	5	62,5
TOPLAM	8	100

Tablo 15'e g6re incelenen 8 kitabın 5'inde(% 62,5) içeriklerle ilgili g6rsel ya da işitsel(CD, DVD vb.) bir eklenti olmadığı, 3 kitapta (%37,5) ise bu eklentilerin yer aldığı g6r6lm6řt6r. İncelenen kitaplardan birisinde işitsel ya da g6rsel somut bir ek olmamasına karşın yazara ait web sayfasında yayımla ilgili işitsel bir dosyanın ilgililere sunulduğu tespit edilmiştir. G6n6m6z bilişim ve iletişim çağında eğitim 6đretim materyallerinin dijital eklentili ya da b6t6n6yle dijital olması oldukça rağbet edilen bir durumdur. Aynı zamanda usta-çırak, meşk sistemi ve g6sterip yaptırma gibi geleneksel ve ağdaş aktarım y6ntemleri bir arada d6ř6n6ld6đ6nde bağlama/saz almayı 6đrenmek ya da geliştirmek isteyenlerin 6zellikle işitsel ve g6rsel kaynaklara y6nelmeleri, yerinde ve doğru kabul edilebilir. Bu y6nelimin yazarların yayınlarda her geçen g6n etkili olması son yıllarda yapılan yayınlarda dijital eklentilerin artmasıyla açıklanabilir.

4.2. İkinici Alt Probleme Y6nelik Bulgular ve Yorumlar

“Bağlama/saz eğitimi için yazılmış et6t egzersiz içerikli kitaplarda temel m6zik teorisi bilgileri, kuramsal bilgiler ve tanımların yer alma durumu nedir?”

İkinici alt probleme d6n6k bulgular verilerin sayıca çokluğu ve ayrıntısı sebebiyle iki ayrı tablo halinde sunulmuştur. Birinci tabloda (Tablo-16) yayınlarda temel m6zik teorisi bilgilerinin yer alma durumu ile ilgili ayrıntılar, ikincii tabloda ise(Tablo-17) eşitli kuramsal bilgilerin yer alma durumu ile ilgili ayrıntılar verilmiştir.

Tablo 16-Kitapların Temel Müzik Teorisi Bilgilerini İçerme Durumuna Göre Dağılımı

Kitap Adı	Nota Yerleri	Nota Değerleri	Tezene Vuruş Yönleri	Parmak Numaraları	Temel Tartım Kalıpları	Temel Tartım Kalıplarının Kelimelerle İfadesi	Tel Numaraları
Zeki Atagür Bağlama Egzersizlerim ve Eserlerim	Var	Yok	Var	Var	Yok	Yok	Var
Zeki Atagür Bağlama için Do Minor Egzersizler	Yok	Yok	Yok	Yok	Var	Var	Yok
Oğuzhan Açıkgöz Bağlama Egzersizleri	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var
A. Özdek Bağlama İçin Etüt, Egzersiz ve Eserler	Var	Yok	Var	Var	Var	Yok	Var
Mehmet Kınık Bağlama İçin 100 Etüt	Yok	Yok	Var	Var	Yok	Yok	Yok
Ali Kazım Akdağ Bağlama Metodu I	Var	Var	Var	Var	Var	Yok	Var
Can Karahan Perde Perde Bağlama	Yok	Yok	Var	Var	Yok	Yok	Var
Can Karahan Bağlama Eğitiminde Yeni Bir Yöntem	Var	Yok	Var	Var	Yok	Yok	Var

Tablo 16'ya göre notaların dizek üzerindeki yerleri 5 kitapta (%62,5) verilmiş, 3 kitapta ise (% 37,5) bu bilgiler verilmemiştir. Yayınların ağırlıklı olarak orta ve ileri düzey bağlama/saz eğitimiyle ilgili olmalarının bu sonucu oluşturduğu düşünülebilir. Kitaplarda notaların süre değerleri konusunda bilgilendirme yer alıp almadığı incelendiğinde 6 kitapta (%75) bu bilgilerin yer almadığı, 2 kitapta ise(%25) bu bilgilerin yer aldığı görülmektedir. Kitapların hedef düzeylerinin yine bu sonucu oluşturduğu düşünülebilir. Kitaplarda tezene vuruş yönleri ile ilgili bilgilerin durumu incelendiğinde 7 kitapta (%87,5) bu bilgilerin yer aldığı, 1 kitapta(12,5) ise bu bilgilerin yer almadığı görülmektedir. Yayınlar her ne kadar orta ve ileri düzey hedefler taşısa da tezene vuruş yönlerinin kritik bir önem taşıdığı ve bu sebeple yayınlarda yer verildiği söylenebilir. Kitap içeriklerinde parmak numaralarıyla ilgili bilgilerin bulunma durumu incelendiğinde 7 kitapta(%87,5) bu bilgilere yer verildiği, 1 kitapta (%12,5) bu bilgilere yer verilmediği anlaşılmaktadır. Tezene vuruş yönleri

gibi parmak numaralarının da büyük önem taşıdığı ve bu sebeple düzey fark etmeksizin yayınlarda bu bilgilere yer verildiği değerlendirilebilir. Kitaplarda temel tartım kalıplarının verilmesiyle ilgili durum incelendiğinde 4 kitapta (%50) bu bilgilerin yer aldığı, 4 kitapta (%50) ise bu bilgilere yer verilmediği görülmektedir. Yazarların bu bilgilere yayınlarında yer vermeyi kişisel tercihlerle yaptıkları ve hedef düzeyleri bütünüyle gözetmedikleri düşünülebilir. Bu tartım kalıplarının çeşitli kelime ve hecelerle ifadesini ise yazarların büyük çoğunluğunun (%75) tercih etmediği görülmektedir. Tartım kalıplarının çeşitli kelime ve hecelerle eşleştirilmesi konusunda bir çeşitlilik olmakla birlikte müzik eğitimi alanında yaygın olarak kullanılan ortak bazı kelimeler ve heceler olduğu bilinmektedir. Ancak bu kelime ve heceler çoğunlukla başlangıç düzeyi hedeflerde tercih edilmektedirler. Bu durumun tabloda oluşan sonucu etkilediği düşünülebilir. Kitaplar bağlama/saz eğitiminde tel numaralarıyla ilgili bilgilendirmeye büyük oranda (%75) sahiptir. Düzey fark etmeksizin tel tercihlerinin ve pozisyonların yine büyük önem arz ettiği ve bu sebeple yazarların bu bilgileri yayınlarında verdikleri düşünülebilir. Kitaplardan aynı yazara ait ikisinde tel numaralarıyla ilgili bilgilendirmenin “tablatur nota sistemi” ile verildiği de dikkat çekmektedir.

Tablo 17-Kitaplarda Çeşitli Kuramsal Bilgilerin Bulunma Durumu

Kitap Adı	Bağlamam/ Sazın Bölümleri Hakkında Bilgi	Bağlamamın /Sazın Tarihiçesi Hakkında Bilgi	Bağlamamın/Sazın bakımı ve Korunması Hakkında bilgi	Nefes kontrolü	Metronom kullanımı	Ayna kullanımı	Etüt, Egzersiz, Alıştırma gibi kavramların Terminolojik Karşılığı	Bağlamaki alt,orta ve üst tellerdeki seslerin portedeki karşılığı
Zeki Atagür Bağlama Egzersizlerim ve Eserlerim	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
Zeki Atagür Bağlama için Do Minor Egzersizler	Yok	Yok	Yok	Yok	Var	Yok	Yok	Yok
Oğuzhan Açıkgöz Bağlama Egzersizleri	Yok	Yok	Yok	Yok	Var	Yok	Var	Yok
A. Özdek Bağlama İçin Etüt, Egzersiz ve Eserler	Yok	Yok	Var	Var	Var	Var	Var	Yok
Mehmet Kınık Bağlama İçin 100 Etüt	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Var
Ali Kazım Akdağ Bağlama Metodu I	Var	Var	Var	Yok	Var	Yok	Yok	Var
Can Karahan Perde Perde Bağlama	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Var	Yok	Var
Can Karahan Bağlama Eğitiminde Yeni Bir Yöntem	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Var	Yok	Var

Tablo 17'ye göre; araştırma kapsamında incelenen kitapların, 6 tanesinde(%75) bağlama/sazın bölümleri hakkında herhangi bir bilgi verilmemiş, 2 tanesinde(%25) ise bu yönde bilgiler verilmiştir. 7 tanesinde (%87,5) bağlama/sazın tarihçesi ile ilgili

bilgilere yer verilmediği, sadece 1 tanesinde (%12,5) bu bilgilere yer verildiği görülmektedir. Her iki bulgu için de kitapların orta ve ileri düzey hedefli olmalarının bu durumu etkilediği düşünülebilir. Çalgı eğitiminde temel kuramsal bilgilerin çoğunlukla başlangıç düzeyinde kazandırılması bilinen bir uygulamadır. İncelenen kitapların sadece 2 tanesinde(%25) bağlamanın/sazın bakımı ve korunması ile ilgili bilgilere ve etüt, egzersiz, alıştırma gibi kavramların açıklamalarına yer verilmiş, 6 tanesinde (% 75) bu bilgilere yer verilmemiştir. Bu durum oldukça dikkat çekicidir. Çünkü çalgının bakımı ve korunması düzey fark etmeksizin çalgı çalışan bütün öğrencilerin ve sanatçıların dikkat etmesi gereken bir husustur. Diğer taraftan incelenen kitaplar her ne kadar başlangıç düzeyi hedefli kitaplar olmasa da etüt, egzersiz, alıştırma gibi konuları temel alan yayınların son on yıllık bir geçmişe sahip olması bu kelimelerin karşılıkları ve kullanımlarıyla ilgili çeşitli karışıklıkları gündeme getirmektedir. Bu sebeple etüt, egzersiz, alıştırma gibi kavramların benzerlik ve farklılıklarının yayınların içerisinde verilmesi beklenebilir. Nefes kontrolü konusunda uyarıda bulunan sadece bir adet yayın (%12,5) tespit edilmiştir. Bağlama/saz eğitimine dönük etüt egzersiz kitaplarında nefes kontrolü konusunda bilgilere yer verilmemiş olması oldukça düşündürücüdür. Çünkü nefes kontrolü batı kökenli birçok çalgının eğitim öğretim materyallerinde üzerinde durulan bir konudur. Geleneksel çalgılarımızda bu konunun atlandığı ya da unutulduğu düşünülebilir. İncelenen kitapların içeriğinde metronom kullanma alışkanlığına değinen kitap sayısı 4 tanedir(%50). Dikkat çekici bu durum değerlendirildiğinde çalgı çalma ve eser icra etme davranışlarının bütününe etkileyen tempo/metronom fikrinin özellikle de etüt egzersiz içerikli bağlama/saz eğitim öğretim materyallerinde yeterince dikkate alınmadığı düşünülebilir. Bağlama/saz ile etüt egzersiz çalışırken ayna kullanma ya da ayna karşısında çalışma alışkanlıklarına değinen sadece 3 yayın(%37,5) tespit edilmiştir. Bu yayınların ikisi zaten aynı yazara aittir. Ayna karşısında çalışmanın duruş, oturuş, pozisyon, tutuş gibi çalgı çalma performansını doğrudan etkileyen ve postür adı verilen genel yapıyı olumlu yönde etkilediği birçok çalışmada dile getirilmiştir. Burada incelenen kitapların büyük kısmının bu konuyu gözden kaçırdığı söylenebilir. Tablo-17'deki son sütun bilgisine göre incelenen kitapların 4 tanesinde (%50) tellere göre perdelerin porte üzerindeki görece karşılıkları verilmiş, 4

tanesinde(%50) bu bilgilere yer verilmemiştir. Yine yayınların orta ve ileri düzey hedefli olmalarının bu sonucu oluşturduğu düşünülebilir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar

“Bağlama/saz eğitimi için yazılmış etüt egzersiz içerikli kitaplarda amaç, hedef ve seviye ile ilgili bilgilerin bulunma durumu nedir?”

Tablo 18-Kitaplardaki amaç, hedef ve seviye ile ilgili bilgilerin verilme durumu

Kitap Adı	Amaç	Hedef	Seviye
Bağlama Egzersizlerim ve Eserlerim	Yok	Yok	Yok
Bağlama için Do Minör Egzersizler	Var	Var	Yok
Bağlama Egzersizleri	Yok	Yok	Yok
Bağlama İçin Etüt, Egzersiz ve Eserler	Var	Var	Var
Bağlama İçin 100 Etüt	Var	Var	Var
Bağlama Metodu I	Var	Var	Yok
Perde Perde Bağlama	Yok	Var	Yok
Bağlama Eğitiminde Yeni Bir Yöntem	Yok	Var	Yok

Tablo-18’e göre incelenen 8 kitapta amaç, hedef ve seviye ile ilgili bilgilerin verilip verilmediği gösterilmiştir. Kitaplardan 4 tanesinde (%50) kitabın genel ve özel amaçlarının belirtilmediği dikkat çekmektedir. Eğitim öğretimle ilgili yayınlarda amaç, hedef davranış gibi konuların genel olarak ya da ünite veya bölüm başlarında belirtilmesi beklenen bir durumdur. Bu açıdan bakıldığında incelenen yayınların eğitim öğretim temel ilkeleri ve metodoloji açısından çeşitli eksiklikleri olduğu düşünülebilir. Yayınların hedeflerini belirtmelerine ilişkin durum incelemesinde ise 6 tanesinin (%75) hedeflerini belirttiği görülmektedir. Bu orana göre incelenen her dört kitaptan birinin hedeflerini açıklayan metinlere yer vermediği dikkat çekmektedir. Yayınların hedefledikleri durum, davranış ve sonuçları veya kazanımları belirtmemesi metodoloji açısından olumsuz bir sonuç olarak değerlendirilebilir. İncelenen kitapların hangi seviyeye uygun içerik taşıdıklarını belirtip belirtmedikleri incelendiğinde ise 6 tanesinin (%75) seviye belirtmediği görülmektedir. Özellikle çalgı eğitimine dönük metodolojik yayınlarda; yaş, seviye, eğitim basamağı ve türü gibi değişkenlere bağlı farklı içerikler taşıyan yayınların çeşitliliği önemlidir. Bu

açıdan değerlendirildiğinde bağlama/saz eğitimine dönük etüt, egzersiz ve alıştırma içerikli yayınların metodolojik özelliklerinde yine dikkat çekici eksiklikler olduğu değerlendirilebilir.

4.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar

“Bağlama/Saz eğitimi için yazılmış etüt egzersiz içerikli kitaplardaki usûl ve ölçü yapıları nasıldır?”

Bu başlık altında incelenen kitapların içeriğindeki etüt, egzersiz ve alıştırmanın ölçü yapıları ilk önce her kitap için ayrı ayrı verilmiş sonrasında da bütün kitapların verilerinin birleştiği genel bir tablo oluşturulmuştur. Bütün tablolar ayrı ayrı yorumlanmıştır.

Tablo 19-“Bağlama Egzersizlerim ve Eserlerim” Kitabındaki İçeriğin Ölçü Yapısı Dağılımı

Ölçü Yapısı	Frekans(f)	Yüzde(%)
4/4	86	28,76
2/4	84	28,09
6/8	44	14,71
12/8	39	13,04
3/8	14	4,68
5/8	8	2,67
3/4	6	2
7/8	5	1,67
9/8	4	1,33
Karma	3	1
6/4	2	0,66
17/8	2	0,66
8/8	1	0,33
5/4	1	0,33
TOPLAM	299	100

Tablo 19’a göre “Bağlama Egzersizlerim ve Eserlerim” adlı kitabın içinde 299 etüt, egzersiz ve alıştırma bulunmaktadır. Bunların %28,76’sı 4/4’lük, %28,09’u 2/4’lük, %14,71’i 6/8’lik ve %13,04’ü 12/8’liktir. Bu 4 ölçü yapısına sahip içeriğin toplamı %84,06 gibi bir orana ulaşmaktadır. Kitabın içerisinde ölçü yapısı bakımından bir çeşitlilik dikkat çekse de ağırlığı oluşturan çoğunlukla ana ya da basit usûller ve ya ölçü yapıları şeklinde isimlendirilen etüt, egzersiz ve alıştırma yapılarıdır.

Bununla birlikte geleneksel müziğimizin en önemli karakteristiklerinden olan aksak/bileşik ölçü yapılarındaki (5, 7, 8, 9, 10 vb. zamanlı) egzersizlerin toplam oranı %7,99 gibi düşük bir oranda tespit edilmiştir. Yazarın basit ve kolay çözümlenebilen ölçü yapılarına önem verdiği ve bu doğrultuda üretim yapmaya çalıştığı söylenebilir.

Tablo 20-“Do Minör Egzersizler ve Tartımlar” Kitabındaki İçeriğin Ölçü Yapısı Dağılımı

Ölçü yapısı	Frekans(f)	Yüzde(%)
2/4	972	100
TOPLAM	972	100

Tablo-20’ye göre “Do Minör Egzersizler ve Tartımlar” adlı kitabın içeriğinde 972 adet egzersiz yer almaktadır. Bu egzersizlerin tamamı 2/4’lük ölçü yapısına sahiptir. Bu kitapta yazar tek bir tonalite içerisinde ve sabit bir ölçü anlayışına bağlı olarak tartımsal çeşitlilik üzerine bir egzersiz kümesi oluşturmuştur. Kitabın adı ile birlikte değerlendirildiğinde içeriğin hedef için tutarlı olduğu söylenebilir.

Tablo 21-“Bağlama Egzersizleri” Kitabındaki İçeriğin Ölçü Yapısı Dağılımı

Ölçü yapısı	Frekans(f)	Yüzde(%)
4/4	128	55,65
2/4	46	20
6/8	29	12,60
3/8	10	4,35
5/8	5	2,17
12/8	5	2,17
7/8	2	0,87
7/4	2	0,87
9/8	1	0,44
5/4	1	0,44
6/4	1	0,44
TOPLAM	230	100

Tablo-21’e göre “Bağlama Egzersizleri” adlı kitabın içeriğinde 230 adet egzersiz yer almaktadır. Bunların %55,65’i 4/4’lük, %20’si 2/4’lük ve %12,60’ı 6/8’lik ölçü yapılarından oluşmaktadır. Bu 3 ölçü yapısına sahip egzersizlerin toplam oranı % 88,25 gibi büyük bir ağırlığı oluşturmaktadır. Kitabın içeriğinde 11 çeşit ölçü yapısı kullanılmasına karşın %90’a yaklaşan bir oranda egzersiz basit ya da ana ölçüler olarak isimlendirilen ölçülerden oluşmaktadır. Bununla birlikte geleneksel müziğimizin en önemli karakteristiklerinden olan aksak/bileşik ölçü yapılarındaki (5,

7, 8, 9, 10 vb. zamanlı) egzersizlerin toplam oranı %4,79 gibi oldukça düşük bir oranda tespit edilmiştir. Yazarın çözümlenmesi kolay, basit ve yaygın ölçü yapılarını kullanmaya çalıştığı söylenebilir.

Tablo 22-“Bağlama İçin Etüt, Egzersiz ve Eserler” Kitabındaki İçeriğin Ölçü Yapısı Dağılımı

Ölçü yapısı	Frekans(f)	Yüzde(%)
4/4	17	35,41
2/4	15	31,25
6/8	4	8,33
3/4	3	6,25
5/8	2	4,17
9/8	2	4,17
10/8	2	4,17
11/8	2	4,17
12/8	1	2,08
TOPLAM	48	100

Tablo-22’ye göre “Bağlama İçin Etüt, Egzersiz ve Eserler” adlı kitapta toplam 48 etüt, egzersiz ve alıştırma yer almaktadır. Bu alıştırma yerlerinin 9 farklı ölçü yapısında olduğu görülmekle birlikte %35,41’i 4/4’lük, %31,25’i 2/4’lük, %8,33’ü 6/8 ve %6,25’i 3/4’lük ölçü yapısındadır. Bu 4 ölçü yapısına sahip içeriğin toplamda % 81,24 gibi büyük bir ağırlığı oluşturduğu görülmektedir. Bununla birlikte geleneksel müziğimizin en önemli karakteristiklerinden olan aksak/bileşik ölçü yapılarındaki (5, 7, 8, 9, 10 vb. zamanlı) egzersizlerin toplam oranı %16,68 gibi düşük bir oranda tespit edilmiştir. Yazarın basit, kolay çözümlenebilen ve yaygın olarak kullanılan ana veya basit ölçüler olarak isimlendirilen ölçü yapılarına ağırlık verdiği söylenebilir.

Tablo 23-“Bağlama İçin 100 Etüt” Kitabındaki İçeriğin Ölçü Yapısı Dağılımı

Ölçü yapısı	Frekans(f)	Yüzde(%)
4/4	56	51,86
2/4	24	22,22
6/8	15	13,90
9/8	5	4,63
3/4	3	2,78
12/8	2	1,85
3/8	1	0,92
5/8	1	0,92
Karma(9/8+2/4+9/8)	1	0,92
TOPLAM	108	100

Tablo-23’de görüldüğü üzere “Bağlama İçin 100 Etüt” kitabında 108 adet ve 9 farklı ölçü yapısında etüt yer almaktadır. Bu etütlerin %51,86’sı 4/4’lük, %22,22’si 2/4’lük ve %13,90’ı da 6/8’lik ölçü yapısına sahiptir. Bu 3 ölçü yapısına sahip etütlerin toplam ağırlığı %87,98 gibi önemli bir yüzdeyi oluşturmaktadır. Yazarın incelenen diğer kitaplardan farklı olarak değişik ölçü yapısında 1 tane etüde de kitabında yer verdiği dikkat çekici bir unsur olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte geleneksel müziğimizin en önemli karakteristiklerinden olan aksak/bileşik ölçü yapılarındaki (5, 7, 8, 9, 10 vb. zamanlı) egzersizlerin toplam oranı %6,47 gibi oldukça düşük bir oranda tespit edilmiştir. İncelenen önceki kitaplarda olduğu gibi bu kitabın yazarı da basit ve kolay çözümlenebilen ölçü yapılarına ağırlık verme yolunu tercih etmiştir.

Tablo 24-“Bağlama Metodu 1” Kitabındaki İçeriğin Ölçü Yapısı Dağılımı

Ölçü yapısı	Frekans(f)	Yüzde(%)
4/4	86	54,08
2/4	42	26,41
10/8	8	5,03
5/8	6	3,77
6/8	4	2,51
9/8	4	2,51
7/8	3	1,88
8/8	2	1,26
12/8	2	1,26
3/4	1	0,63
9/4	1	0,63
TOPLAM	159	100

Tablo-24’de görüldüğü üzere “Bağlama Metodu 1” kitabında 159 etüt ve 11 farklı ölçü yapısında etüt, egzersiz ve alıştırma yer almaktadır. Bunların %54,08’i 4/4’lük ve %26,41’i 2/4’lük olarak tespit edilmiştir. Bu 2 ölçü yapısına sahip içeriğin toplamının %80,49 gibi büyük bir orana ulaştığı görülmektedir. Bununla birlikte geleneksel müziğimizin en önemli karakteristiklerinden olan aksak/bileşik ölçü yapılarındaki (5, 7, 8, 9, 10 vb. zamanlı) egzersizlerin toplam oranı % 14,45 gibi nispeten düşük bir oranda tespit edilmiştir. İncelenen önceki kitaplarda olduğu gibi bu kitabın yazarı da basit ve kolay çözümlenebilen ölçü yapılarına ağırlık verme yolunu tercih etmiştir.

Tablo 25-“Perde Perde Bağlama” Kitabındaki İçeriğin Ölçü Yapısı Dağılımı

Ölçü yapısı	Frekans(f)	Yüzde(%)
2/4	48	25
8/4	144	75
TOPLAM	192	100

Tablo-25’e göre “Perde Perde Bağlama” kitabında toplam 48 adet etüt, egzersiz ve alıştırmaların yer aldığı görülmektedir. Bunların hepsi 2/4’lük ölçü yapısında oluşturulmuştur. Bu kitapta yazar sabit bir ölçü anlayışına bağlı olarak kromatik anlayışa dayalı, halk müziği anlayışı içerisinde yer alan mikrotonal perdeleri kullanmayan ve farklı parmak kombinasyonlarını hedefleyen bir yol izlemiştir. Parmak kombinasyonlarıyla farklı ölçü yapıları arasında bir ilişki kurulmadığı dikkat çekmektedir.

Tablo 26-“Bağlama Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar” Kitabındaki İçeriğin Ölçü Yapısı Dağılımı

Ölçü yapısı	Frekans(f)	Yüzde(%)
2/4	295	100
TOPLAM	295	100

Tablo-26’da görüldüğü gibi “Bağlama Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar” kitabında hepsi 2/4’lük ölçü yapısında olan toplam 295 adet alıştırmaların yer aldığı görülmektedir. Bu kitapta yazar sabit bir ölçü anlayışına bağlı olarak kromatik anlayışa dayalı, halk müziği anlayışı içerisinde yer alan mikrotonal perdeleri kullanmayan ve farklı parmak kombinasyonlarını hedefleyen bir yol izlemiştir. Yazarın incelenen diğer kitabında olduğu gibi halk müziğimizin karakteristiklerinden olan aksak/bileşik ölçü yapısına sahip alıştırmalara yer vermediği dikkat çekicidir.

4.5. Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar

“Bağlama/saz eğitimi için yazılmış etüt egzersiz içerikli kitaplardaki dizi, makam ve ton tercihleri nelerdir?”

Tablo 27-“Bağlama Egzersizlerim ve Eserlerim” Kitabındaki Dizi, Makam ve Ton Tercihleri Dağılımı

Dizi. Ton veya Makam	Frekans(f)	Yüzde (%)
Kromatik Dizi	119	39,80
Si bemol Majör	63	21,07
Sol Majör	31	10,36
Do Minör	29	9,70
Kürdi	24	8,02
Sol Minör	17	5,68
La Minör	6	2,01
Re Minör	3	1,01
Fa Majör	3	1,01
Mi bemol Majör	2	0,67
Hicazkâr	2	0,67
TOPLAM	299	100

Tablo 27’ye göre “Bağlama Egzersizlerim ve Eserlerim” adlı kitabın içinde 299 etüt, egzersiz ve alıştırma bulunmaktadır. Bunların 119 tanesinin (%39,80) Kromatik dizi, 63 tanesinin(%21,07) Si bemol majör tonda, 31 tanesinin(%10,36) Sol majör tonda, 29 tanesinin(%9,70) Do minör tonda, 24 tanesinin(%8,02) kürdi yapıda ve 17 tanesinin de (%5,68) Sol minör tonda olduğu tespit edilmiştir. Yazarın bağlama/saz eğitimi ile ilgili ortaya koyduğu bu çalışmada yer alan etüt, egzersiz ve alıştırma olukça büyük oranda (%91,31) tonal müzik anlayışına bağlı olması dikkat çekicidir. Ortaya çıkan bu durumun her ne kadar bağlama/saz ve ait olduğu müzik ile ilgisi düşündürücü görünse de yazarın bu alanda özgün üretim yapan ve belirli karakteristiklere sahip beste yapma anlayışının bu durumu ortaya çıkardığı düşünülebilir.

Tablo 28-“Do Minör Egzersizler ve Tartımlar” Kitabındaki Dizi, Makam ve Ton Tercihleri Dağılımı

Dizi. Ton veya makam	Frekans(f)	Yüzde(%)
Do Minör	972	100
TOPLAM	972	100

Tablo 28'e göre "Do Minör Egzersizler ve Tartımlar" adlı kitabın içinde 972 adet egzersiz bulunmaktadır. Bu kitapta yazar tek bir tonalite içerisinde ve sabit bir ölçü anlayışına bağlı olarak tartımsal çeşitlilik üzerine bir egzersiz kümesi oluşturmuştur. Kitabın adı ile birlikte değerlendirildiğinde içeriğin hedef için tutarlı olduğu söylenebilir. Yazar bu çalışmada amacını başlıkta belirterek bütünüyle tek bir tonal anlayışa bağlı egzersizler üretmiş, bu egzersizleri de çeşitli tartımsal yapılarla çeşitlendirmiştir. Bir önceki kitabın da yazarı olan Zeki Atagür 'ün bağlama/saza özgü üretimlerinin hemen fark edilen kendine has bir yapısı olduğu bilinmektedir.

Tablo 29-"Bağlama Egzersizleri" Kitabındaki Dizi, Makam ve Ton Tercihleri Dağılımı

Dizi. Ton veya makam	Frekans(f)	Yüzde(%)
Kürdi	85	37,78
Kromatik	36	16
Re Minör	36	16
Sol Minör	14	6,23
Hicaz	13	5,78
Sol Majör	10	4,44
Hicazkâr	9	4
Si bemol Majör	6	2,66
Uşşak-Hüseyni	4	1,78
Fa majör	4	1,78
Do majör	3	1,33
La Minör	2	0,89
Buselik	2	0,89
Re Majör	1	0,44
TOPLAM	225	100

Tablo 29'a göre "Bağlama Egzersizlerim" adlı kitabın içinde 225 adet egzersiz bulunmaktadır. Bunların 85 tanesinin (%37,78) Kürdi yapıda, 36 tanesinin (%16) Kromatik yapıda, 36 tanesinin (%16) Re minör yapıda, 14 tanesinin (%6,23) Sol minör yapıda, 13 tanesinin de (% 5,78) Hicaz yapıda olduğu tespit edilmiştir. Kitapta yer alan egzersizlerin makamsal olanları bir arada düşünüldüğünde %50,23'lük bir oran oluşmaktadır. Bağlama/saz için yazılmış egzersizlerin yarısının tonal, yarısının makamsal olması önceki iki yayında olduğu gibi bağlama/saz çalgısının tonal müzik ile sıkı ilişki içinde olduğunu ve yazarların da bu ilişkiden beslenen üretime yöneldiğini göstermektedir. Diğer taraftan etüt, egzersiz ve alıştırma çalışmalarının çoğunlukla batı menşeli çalgılar için birkaç yüzyıldır

yazılmış olmasının ve bunların hepsinin de tonal müzikle ilişkili olmasının bağlama/saz için üretilen etüt, egzersiz ve alıştırma etkilendiği düşünülebilir.

Tablo 30-“Bağlama İçin Etüt, Egzersiz ve Eserler” Kitabındaki Dizi, Makam ve Ton Tercihleri Dağılımı

Dizi. Ton veya makam	Frekans(f)	Yüzde(%)
Kromatik	33	46,49
Kürdi	15	21,13
Hicaz	10	14,09
Hüseyni	10	14,09
Nihavent	1	1,40
Buselik	1	1,40
Si bemol Majör	1	1,40
TOPLAM	71	100

Tablo-30’a göre “Bağlama İçin Etüt, Egzersiz ve Eserler” adlı kitabın içinde 71 adet egzersiz tespit edilmiştir. Bunların 33 tanesi(%46,49), 15 tanesi(%21,13) Kürdi yapıda, 10 tanesi(%14,09) Hicaz yapıda ve 10 tanesi de Hüseyni yapıdadır. Kitapta yer alan içerik tonal ve makamsal anlayışla incelendiğinde % 47,89’unun tonal, %52,11’inin makamsal olduğu görülmektedir. Önceki incelenen kitaplarda olduğu gibi bu kitapta yazarın bağlama/saz için etüt ve egzersiz üretiminde tonal müzik anlayışından bolca faydalandığı, bunun yanında bağlama/sazın bağlı bulunduğu müzik kültürüne ait makamsal çalışmalara da yer verdiği görülmektedir.

Tablo 31-“Bağlama İçin 100 Etüt” Kitabındaki Dizi, Makam ve Ton Tercihleri Dağılımı

Dizi. Ton veya Makam	Frekans(f)	Yüzde(%)
Kürdi	59	56,20
Hicaz	9	8,58
Sol Minör	9	8,58
Re minör	7	6,66
Kromatik	5	4,76
Do Minör	4	3,82
Karcığar	2	1,90
La Minör	2	1,90
Buselik	1	0,95
Hüseyini	1	0,95
Fa Majör	1	0,95
Do majör	1	0,95
Sol Majör	1	0,95
Saba	1	0,95
Saba Zenzeme	1	0,95
Farklı pozisyon içerikli jazz/blues esintili çalışma	1	0,95
TOPLAM	105	100

Tablo 31’e göre “Bağlama İçin 100 Etüt” adlı kitabın içinde 105 adet etüt bulunmaktadır. Etütlerin 59 tanesi (% 56,20) Kürdi yapıda, 9 tanesi(%8,58) Hicaz yapıda, 9 tanesi(%8,58) Sol minör yapıda ve 7 tanesi(%6,66) Re Minör yapıdadır. Kitabın içeriği incelendiğinde % 70,48’inin makamsal yapıda %29,52’sinin tonal yapıda olduğu görülmektedir. Önceki kitaplara oranla bu yayında yazarın makamsal etüt anlayışına ağırlıklı olarak yer verdiği dikkat çekmektedir. Bu makamsal ağırlık kendi içinde değerlendirildiğinde ise bir çeşitlilikten söz etmek çok mümkün değildir. Makamsal etütlerin içerisinde kürdi makamının oldukça büyük oranda (%56,20) yer alması dikkat çekicidir. Önceki yayınlarla birlikte değerlendirildiğinde yazarların bağlama/saz için ürettikleri etüt, egzersiz ve alıştırmanın makamsal boyutunda kürdi makamının ve temsil ettiği düşünülen dizinin öncelikli olarak tercih edildiği görülmektedir. Bu durumun kürdi makam anlayışına bağlı dizi çalışmalarının bütün perdelere transpozisyon imkânı taşımasıyla ilgili olduğu düşünülebilir.

Tablo 32-“Bağlama Metodu 1” Kitabındaki Dizi, Makam ve Ton Tercihleri Dağılımı

Dizi. Ton veya makam	Frekans(f)	Yüzde(%)
Kromatik	9	40,9
Kürdi	5	22,7
Hüseyini	3	13,6
Hicaz	3	13,6
Buselik	2	9,09
TOPLAM	22	100

Tablo 32’ye göre “Bağlama Metodu 1” adlı kitabın içinde 44 adet etüt, egzersiz ve alıştırma bulunmaktadır. Bunların 9 tanesi(40,9) kromatik yapıda, 5 tanesi(22,7) kürdi yapıda, 3 tanesi(%6,82) hüseyini yapıda, 3 tanesi (%6,82) hicaz yapıda ve 2 tanesi(%9,09) de buselik yapıdadır. Yayındaki içeriğin sadece etüt, egzersiz ya da alıştırma kapsamında olan kısmı araştırmaya dahil edilmiştir. Buna göre araştırmaya dahil edilen kısmın %40,9’u tonal, %59,1’i makamsal yapıdadır. Yazarın önceki incelenen kitaplarda olduğu gibi kromatik egzersizlere bolca yer verdiği, bunun yanında makamsal tercihlerde de kürdi makamının yine ön planda olduğu dikkat çekmektedir.

Tablo 33-“Perde Perde Bağlama” Kitabındaki Dizi, Makam ve Ton Tercihleri Dağılımı

Dizi. Ton veya	Frekans(f)	Yüzde(%)
Buselik	16	8,33
Hicaz	16	8,33
Hicazkâr	16	8,33
Hüseyini	16	8,33
Hüzzam	16	8,33
Karcığar	16	8,33
Kürdi	16	8,33
Mahur	16	8,33
Nikriz	16	8,33
Saba	16	8,33
Segâh	16	8,33
Suzinak	16	8,33
TOPLAM	192	100

Tablo 33’e göre “Perde Perde Bağlama” adlı kitabın içinde 48 adet etüt, egzersiz ve alıştırma bulunmaktadır. Bunların uşşak yapıda, 33 tanesi(%21,58) hüseyini yapıda, 22 tanesi(%14,39) hicaz yapıda, 17 tanesi(%11,11) kürdi yapıda ve 11 tanesi(%7,20) de buselik yapıdadır. Kitabın kendi hedef ve içeriği doğrudan

makamsal yapı ve perdeler arası ilişkiler olarak açıklanmıştır. Bu sebeple içeriğin kapsama alınan 12 makam çerçevesinde ortaya çıkması doğal kabul edilebilir. Ancak kitabın içeriğinde makamlar, kendi doğal yapılarındaki mikrotonal sesler ve perdeler yerine bütünüyle tampere sisteme uyarlanarak verilmiştir. Yazar her makamla ilgili farklı parmak kombinasyonlarını içeren ve farklı perdelerde karar eden 16’şar alıştırmaya hazırlamıştır. Yayının, parmak ve tel kombinasyonlarının çalıştırılması açısından faydalı olabileceği düşünülmeyle birlikte makamların kendi doğal perdelerinden ayırık bir tutum sergilemesi ölçü ve tartım çeşitliliği barındırmaması düşündürücüdür.

Tablo 34-“Bağlama Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar” Kitabındaki Dizi, Makam ve Ton Tercihleri Dağılımı

Dizi, Ton veya makam	Frekans(f)	Yüzde(%)
Kromatik	295	100
TOPLAM	295	100

Tablo 34’e göre “Bağlama Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar” adlı kitabın içeriği bütünüyle kromatik egzersizlerden oluşmaktadır. Kromatik yapılar tonal müzik anlayışı içerisinde değerlendirildiğinde içeriğin tamamı tonal müzik anlayışına bağlı kabul edilmelidir. Yazara ait diğer yayında da olduğu gibi bağlama/saz eğitimine dönük bu yayında da tampere perde anlayışının ve sabit ölçü anlayışının bütüne hakim olduğu dikkat çekmektedir. Parmak kombinasyonlarına dair çalışmaların faydalı olabileceği düşünülmeyle birlikte halk müziği geleneğine dair içeriklere yer verilmemesi düşündürücü bir durum olarak değerlendirilmektedir.

4.6. Altıncı Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar

“Bağlama/saz eğitimi için yazılmış etüt egzersiz içerikli kitaplarda farklı akort çeşitleri (düzenler) ile ilgili çalışmaların bulunma durumu nedir?”

Tablo 35-Kitaplarda Kullanılan Akort Çeşitlerinin (Düzenler) Dağılımı

Kitap Adı	Bağlama Düzeni	Bozuk Düzeni	Do Müstezat Düzeni
Bağlama Egzersizlerim ve Eserlerim	Yok	Var	Yok
Bağlama için Do Minor Egzersizler	Yok	Yok	Var
Bağlama Egzersizleri	Yok	Var	Yok
Bağlama İçin Etüt, Egzersiz ve Eserler	Yok	Var	Yok
Bağlama İçin 100 Etüt	Yok	Var	Yok
Bağlama Metodu I	Var	Yok	Yok
Perde Perde Bağlama	Yok	Var	Yok
Bağlama Eğitiminde Yeni Bir Yöntem	Yok	Var	Yok

Tablo-35’de incelenen yayınlarda bağlama/saz literatüründe düzen adı verilen akort çeşitlerinden hangilerine yer verildiği gösterilmiştir. Buna göre yayınların 6 tanesi(%75) bozuk düzeni için, birer tanesi de(%12,5) bağlama düzeni ve do müstezat düzeni için yazılmıştır. Bağlama/saz çalgı ailesinde en yaygın ve bilinen düzenler bozuk düzeni ve bağlama düzeni olarak bilinmekle birlikte misket düzeni, fıdayda düzeni, do müstezat düzeni, sürmeli düzeni, fa müstezat düzeni, abdal düzeni gibi düzenler de kullanılmaktadır. İncelenen yayınların büyük oranda bozuk düzeni içerikli olması dikkat çekmektedir. Bu noktadan hareketle bağlama/saz ailesindeki farklı düzenlere ait etüt ve egzersiz üretiminin yetersiz olduğu açıkça söylenebilir.

4.7. Yedinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar

“Bağlama/saz eğitimi için yazılmış etüt egzersiz içerikli kitaplarda farklı çalım teknikleri ile ilgili çalışmaların yer alma durumu nedir?”

Tablo 36-Kitaplarda Kullanılan Çalım Tekniklerinin Dağılımı

Kitap Adı	Sağ El	Sol El
Zeki Atagür Bağlama Egzersizlerim ve Eserlerim	Sadece tezene kullanımı bulunmaktadır. Standart olarak kullanılan tezene yönü dışında farklı yönlerde tezene kullanımına yönelik çalışma bulunmaktadır.	Çarpma, Çekme, Glissando, Vibrato
Zeki Atagür Bağlama için Do Minör Egzersizler	Özel bir çalım tekniği bulunmamaktadır.	Legato(Bağlı çalma)
Oğuzhan Açıkgöz Bağlama Egzersizlerim	Ters mızrapla çalım, Tremole	Legato, Çarpma, Çekme, Staccato
A. Özdek Bağlama İçin Etüt, Egzersiz ve Eserler	Özel bir çalım tekniği kullanılmamaktadır.	Legato, Staccato, Floje, Çarpma, Kıştırma
Mehmet Kınık Bağlama İçin 100 Etüt	Standart olarak kullanılan tezene yönü dışında farklı yönlerde tezene kullanımına yönelik çalışma bulunmaktadır.	Legato, Çarpma, Staccato
Ali Kazım Akdağ Bağlama Metodu I	Takma tezene, Kombinasyon tel vuruş,	Süsleme çalışmaları, Çarpma, Çekme, Glissando, Legato, Staccato, Bare kullanımı
Savaş Ekici Bağlama Eğitimi Yöntem ve Teknikler	Tremole,	Legato, Çarpma, Çekme, Staccato
Can Karahan Perde Perde Bağlama	Özel bir çalım tekniği bulunmamaktadır	Legato, Çarpma, Çekme
Can Karahan Bağlama Eğitiminde Yeni Bir Yöntem	Özel bir çalım tekniği bulunmamaktadır.	Legato

Tablo-36’de görüldüğü üzere araştırma kapsamında incelenen yayınların bağlama/saz çalım tekniklerini içermeye durumları sağ el teknikleri ve sol el teknikleri olarak ayrı ayrı değerlendirilmiştir. İncelenen yayınların tamamının tezeneli bağlama/saz çalım tekniği üzerine kurgulandığı görülmektedir. Yayınlarda yer alan sağ el tekniklerinin; ters mızrap, tremole, takma tezene, iki ve üç teli bir arada kullanma şeklinde ortaya çıktığı dikkat çekmektedir. Bu durum değerlendirildiğinde bağlama/saz için yazılmış etüt, egzersiz ve alıştırmaya içerikli yayınların sağ ele özel

(mızrap) çalım tekniklerine çok fazla değinmediği; daha çok tel, perde ve parmak kombinasyonlarına ağırlık verdiği söylenebilir. Yayınlardaki sol el teknikleri incelendiğinde ise çarpma, çekme, glissando, vibrato, legato, staccato(kesik kesik çalma), floje, kısıtırma, bare gibi tekniklerin ortaya çıktığı görülmektedir. Yayınlarda sol el tekniklerinin sağ el tekniklerine göre daha fazla çeşitlilik arz ettiği ortaya çıkmıştır. Bu durum bağlama/saz alım geleneğindeki doğal yapının yanında; çalışmaların tel, parmak, perde ve pozisyon kombinasyonuna odaklı yapılmasıyla ilgili olarak da değerlendirilebilir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Ulaşılabilen etüt egzersiz içerikli kitaplar incelendiğinde;

-Yazarlarının tamamının erkek olduğu,

-Yazarlarının çoğunluğunun(%66,66) eğitim fakültesi müzik eğitimi anabilim dalı mezunu olup lisansüstü eğitim aldığı, mesleki müzik eğitim kurumlarında görev yaptığı ve yarısının doçent unvanlı olduğu,

- Kitapların tamamının büyük boy olduğu, yarısında spiral cilt tercih edildiği, tamamının 2010 ve sonrasındaki yıllarda Ankara, İstanbul ve İzmir'de basıldığı,

-Kitaplardaki içeriklerin çoğunlukla numaralandırma ekseni sıralandığı ve büyük kısmının(%75) özgün içerik taşıdığı,

-Çoğunluğunun(%87,5) orta ve ileri düzey hedef taşımamasından kaynaklı olarak oturuş, duruş ve tutuş ile ilgili görseller barındırmadığı ancak bir kısmında(%37,5) işitsel-görsel eklenti bulunduğu,

-Çoğunluğunda(%87,5) tezene vuruş yönleri ve parmak numaralarıyla ilgili bilgilerin yanında tel numaralarıyla ilgili(%75) bilgilerin de yer aldığı,

-Büyük kısmında bağlama/sazın bölümleri; tarihçesi; çalgının bakımı ve korunması; etüt, egzersiz, alıştırmalar gibi kavramlar; nefes kontrolü hakkında bilgi verilmediği,

-Yarısında genel ve özel amaçlardan bahsedildiği; çoğunluğunda(%75) hedef belirtildiği ancak seviye belirtilmediği,

-Kitaplardaki etüt, egzersiz ve alıştırmaların büyük bir kısmının ana ya da basit ölçüler olarak tanımlanan 4/4'lük, 2/4'lük ve 6/8'lik yapıda olduğu ancak bunun yanında 5/8, 6/8, 7/8, 8/8, 9/8, 10/8, 12/8'lik ölçü yapılarının da kullanıldığı,

-İçeriklerinde çoğunlukla makamsal yapıya göre tonal yapıya daha fazla ağırlık verildiği,

-Büyük bir kısmının bağlamada/sazda bozuk düzenine göre hazırlandığı,

-İçeriklerinde sağ el çalım tekniklerinden tremole, ters mızrap, takma tezene ve çoklu tel kullanımına; sol el çalım tekniklerinden ise çarpma, çekme, glissando, vibrato, legato, staccato(kesik kesik çalma), floje, kıstırma, bare gibi tekniklere yer verildiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Sonuçlar ışığında bağlama/saz için yazılmış etüt, egzersiz ve alıştırma içerikli yayınlarda çeşitli metodolojik, teknik, estetik ve pedagojik eksiklikler yer aldığı ancak son yıllarda yapılan bu çalışmalarda her geçen gün nitelik ve nicelik açısından olumlu yönde bir gelişmenin bulunduğu söylenebilir.

5.2. Öneriler

Çalgı eğitiminin vazgeçilmezi etüt, egzersiz ve alıştırma içerikli yayınların çeşitli açılardan analizi neticesinde oluşan sonuçlara göre;

-Bağlama/saz eğitimi için etüt, egzersiz ve alıştırma içerikli yayınların metodolojik, teknik, estetik ve pedagojik ilkeler doğrultusunda sayıca artırılması,

-Bu alanda yapılacak çalışmaların mesleki müzik eğitim kurumları tarafından desteklenmesi ve özendirilmesi,

-Yapılacak çalışmaların çeşitli müzik eğitimi türleri ve basamaklarına göre farklı düzey ve içeriklerle yapılandırılması,

-Yayınlara okuma, kullanım ve verimlilik ölçütleri açısından büyük boy spiralli ve işitsel görsel eklentili olmasına özen gösterilmesi,

-Çalgı eğitiminde ve dolayısıyla bağlama/saz eğitiminde etüt, egzersiz ve alıştırma çalışmaları olmaksızın belirli seviyelere ulaşmanın mümkün olamayacağı düşüncesiyle bağlama/saz eğitiminde metronom eşlikli olarak etüt, egzersiz ve alıştırmalara bolca yer verilmesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, Oğuzhan(2017). *Bağlama Egzersizleri*. Ege Üniversitesi Basımevi. İzmir
- Akçalı, C.(2012). “*Bağlama Metotların Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*”. Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kırıkkale
- Akdağ, Ali Kazım(2016). *Bağlama Metodu 1*.Pan Yayıncılık. İstanbul
- Asiltürk, O.(2009).”*Türkiye’de Bağlama Başlangıç Eğitimi İçin Hazırlanmış Metotların İçerik Açısından Değerlendirilmesi*”. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara
- Atagür, Zeki(2017). *Bağlama Egzersizlerim ve Eserlerim*. Demos Yayınları. İstanbul
- Atagür, Zeki(2016). *Bağlama İçin Do Minör Egzersizler ve Tartımlar*. Demos Yayınları. İstanbul
- Balcı, A. (2001). “*Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler*” Pegem Yayınları. Ankara,
- İşıldar, Z.(2004). “*Bağlama Metotlarının Çalgı Eğitimi Bakımından Değerlendirilmesi*”. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bursa
- Kınık, Mehmet(2011).*Bağlama için 100 Etüt*. Yayınevi Yayınevi. Ankara
- Karahan, Can(2010). *Bağlama Öğretiminde yeni Bir Yöntem*. Ankara Yayınevi. Ankara
- Karahan, Can(2017). *Perde Perde Bağlama*. Gece kitaplığı. Ankara
- Özdek, A.(2005) “*Bağlamanın İlköğretim II. Kademe Sınıflarındaki Müzik Eğitiminde Kullanımına Yönelik Bir Çalışma*” Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya

Özdek, Attila (2014). *Bağlama İçin Etüt Egzersiz ve Eserler*. Plaka Matbaacılık, Ankara.

Özdek, Attila(2015) “*Bağlama Öğretimine Dönük Basılı Materyallerde Görece Notasyona İlişkin Bilgi ve Uyarılar*” (36-54). II. Uluslararası Güzel Sanatlar Bilimsel Araştırma Günleri(GUSBAG 8-10 Nisan 2015) Bildiri Kitabı. Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları. Sivas

Öztürk, Okan M. (2005). “*Bağlama benzeri çalgılarda gözlenen kimi ortak nitelikler ve kısa bir tarihçe, Anadolu Nefesi Bağlama*” (25-29 Haziran 2002) Sempozyum Bildirileri Kitabı, ss:15-23, Yurtrenkleri Yayınevi, Kuban Matbaacılık, Ankara

Tarım, C.(2008). “*Milli Eğitim Bakanlığı Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde Bağlama Eğitimi İle İlgili Alışturmalar ve Etütler*” Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul

Türkoğlu, Ö.(2005) “*Bağlama Eğitiminde Etüt ve Egzersizlerin Gerekliliği Üzerine bir Çalışma*”. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya

Uçan, Ali(1997). *Müzik Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar* (2.baskı).Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları

Yıldırım, A. ve Şimşek. H, (2006). “*Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*” Seçkin Yayıncılık, Ankara.

EKLER

EK 1

Adı: **Bağlama Egzersizlerim Ve Eserlerim**

1. Fiziksel Özellikler ve Yazarın Sosyo-demografik Özellikleri

Büyük boy, 92 sayfa, Karton kapaklı (ön ve arka kapak görselinde uzun sap bağlama kullanılmıştır)

Yayınevi: Demos Yayınları /Yayın Yılı: Mayıs-2017 / Yayın yeri: İstanbul

Yazarı: Zeki Atagür / Cinsiyeti: Erkek/Akademik durumu: İTÜ TMDK Lisans mezunu, Besteci, Aranör

Kitabın içinde bulunan etüt ve egzersizleri açıklayan görsel ya da işitsel bir eklenti bulunmamaktadır.

Kitapta bulunan etüt, egzersiz ve eserlerin tamamı yazara aittir.

Kitap içerisinde oturuş, duruş, tutuş vs. ile ilgili görseller bulunmamaktadır.

Kitaptaki etüt ve egzersizler numaralandırma yöntemi ile eserler ise isimlendirme yöntemi ile yer almaktadır.

2. Temel Müzik Teorisi Bilgileri, Kuramsal Bilgiler ve Tanımlar

İlk bölümde tel ve parmak numaraları, tezene yönleri, süsleme işaretleri, klavye şeması gösterilmiştir. Nota değerlerinden ve notaların portedeki yerlerinden bahsedilmemiştir. Ritmik kalıplar kelimelerle ifade edilmemiş hatta gösterilmemiştir.

Temel bilgiler bölümünde mızrap yönünden görsel olarak kısaca bahsedilmiş olsa da bazı ritmik yapılarda (özellikle 3/8, 6/8, 12/8) gibi ölçülerde kullanılan tezene vuruşlarından bahsedilmeden, bu ölçülerle ilgili etütler verilmesi dikkat çekicidir.

Kitabın içeriğinde etüt, egzersiz, alıştırma gibi kavramların terminolojik karşılıkları bulunmamaktadır. Kitapta bulunan etüt ve egzersizleri açıklayan görsel ya da işitsel bir eklenti bulunmamaktadır. Kitapta bağlamadaki/sazdaki tellerin (alt, orta, üst) portedeki karşılığı gösterilmemiştir. Temel bilgiler bölümünde, etüt, egzersiz ve eserlerin olduğu bölümlerin herhangi birisinde metronom kullanımından bahsedilmemiştir. Bağlamanın/sazın bakımı ve korunmasıyla ve nefes kontrolü ile

ilgili bilgi verilmemiştir. Bağlamanın/sazın bölümleri(Gövde, kapak, sap, burgu, eşik) ,tarihçesi, bakımı ve korunması ile ilgili bilgi verilmemiştir.

3. Kitabın Yazılış Amacı, Hedefi ve Hangi Seviye İçin Yazıldığı

Kitabın hangi seviye için yazıldığı açık bir şekilde belirtilmemiş olsa da içeriğe bakıldığında orta ve ileri seviyeye uygun olduğu görülmektedir.

Kitabın seyri; kolaydan zora doğru şeklindedir. İlk olarak tampere sistem ve sonrasında kromatik dizi gösterilmektedir. Kromatik egzersizler dört parmağı da eşit olarak çalıştırdığı ve tampere sistemin daha iyi kavranmasını sağlamak için kitabın ilk bölümünde yer almıştır.

Parmak alıştırmaları tel kombinasyonları açısından, kolaydan zora doğru sıralanmıştır. Başlangıçta tek tel üzerinde(alt tel) çalışılıp aynı parmak pozisyonlarının diğer tellere aktararak çalışılabilecek alıştırmalar yazılmıştır. Fakat bu alıştırmaların devamında farklı tel kombinasyonları kullanarak çalışılabilecek alıştırmalar da yer almaktadır. Kitapta bulunan etüt ve egzersizler ağırlıklı olarak üçlü kombinasyon şeklindedir. İkili kombinasyon ve yatay pozisyonda olan etüt ve egzersizler de bulunmaktadır. Tel numarası belirtilmeyen etütlerde ise, yazarın yaptığı uyarılardan ve parmak numaralarından da anlaşılacağı üzere yatay pozisyonda çoğunlukla alt telde çalışılması gerektiği anlaşılmaktadır. Tel numarası belirtilen etütler nadir olarak ikili, çoğunlukla üçlü kombinasyondadır. Kitabın son bölümünde bulunan 18 eserin 17'sinde 3lü kombinasyon vardır. Yalnızca bir eserde tel numarası belirtilmemiştir.

Her bir alıştırma için hedef davranış ve amaç yazılmamıştır. Ancak gerek görüldüğü durumlarda çalışılacak alıştırma ve ya eser ile ilgili dikkat edilmesi gerekenler belirtilmiştir. Egzersizler öncelik sırasına göre 1.ses dizilerine göre, 2.yatay-dikey pozisyona ve göre 3.Süsleme tekniklerine göre göre kitapta yer almaktadır.

4. Usûl ve Ölçü

Kitaptaki ritmik yapılar kolaydan zora doğru verilmemiştir. Kullanılan ritmik yapılar $2/8$, $3/8$, $4/8$, $5/8$, $6/8$, $7/8$, $8/8$, $9/8$, $12/8$, $17/8$, $2/4$, $3/4$, $4/4$, $5/4$, $6/4$, $8/4$, $10/4$, $12/4$ şeklindedir. Etüt ve egzersizler çoğunlukla $2/4$, $4/4$, $6/8$, $12/8$ lik ritmik yapılarda, kitabın son bölümünde bulunan eserler ise çoğunlukla $4/4$ 'lük yapıdadır. $[4/4](87)$, $[2/4](83)$, $[6/8](46)$, $[12/8](40)$, $[3/8](17)$, $[5/8](10)$, $[7/8](7)$, $[3/4](6)$, $[9/8](5)$, $[6/4 \text{ ve } 8/8](3)$, $[4/8 \text{ ve } 17/8](2)$, $[2/8, 5/4, 8/4, 10/4, 12/4](1)$

5. Dizi, Makam ve Ton Tercihleri

Kitapta başlangıçta kromatik dizi alıştırmalarına yer verildikten sonra(97) majör(si bemol, sol), minör(do, sol, la) dizileri ile ilgili makamsal olarak yalnızca kürdi makamında etütler verilmiştir. Fakat kitapta eserlerin yer aldığı son bölümde nihavent, mahur, hicaz, acemkürdi gibi makamlarda bestelenmiş eserler de bulunmaktadır.

6. Farklı Akort Çeşitleri (Düzenler)

Kitaptaki etüt, egzersiz ve eserlerin büyük bir çoğunluğu bozuk düzende gösterilmiştir, ancak bağlama/saz düzeni için yazılmış eserler de vardır. Bozuk düzen haricinde bağlama/saz düzeni, misket düzeni, müstezat düzeni gibi düzenlerde akor kullanımı ile ilgili bilgi verilmiştir.

7. Farklı Çalım Teknikleri

Kitapta sol el çalım tekniği açısından çarpma çekme, glissando (kaydırma) ve vibrato (titretme) gibi süsleme teknikleri kullanılmıştır. Sağ el çalım tekniği açısından ise tamamen tezeneli çalım tekniği kullanılmıştır. Bunun yanı sıra kitapta yer alan egzersizlerde standart olarak kullanılan tezene yönlerinin yanında aynı egzersizlerin farklı tezene yönü kullanılarak çalınması da tavsiye edilmektedir.

EK 2

Adı: Bağlama İçin Do Minör Egzersizler ve Tartımlar

1. Fiziksel Özellikler ve Yazarın Sosyo-demografik Özellikleri

Büyük boy, 345 sayfa, Karton kapaklı (ön ve arka kapak görselinde uzun sap bağlama/saz kullanılmıştır)

Yayınevi: Demos Yayınları / Yayın Yılı: Şubat 2016 / Yayın yeri: İstanbul

Yazarı: Zeki Atagür /Cinsiyeti: Erkek/Akademik durumu: İTÜ TMDK Lisans mezunu, Besteci, Aranjör

Kitabın içinde olmasa bile yazarın kişisel web sayfasında, kitapta bulunan egzersizlerle ilgili farklı metronomlarla çalınabilecek ses kayıtları mevcuttur.

Kitap tamamen etüt ve egzersizlerden oluşmaktadır ve içindeki çalışmaların tamamı yazara aittir.

Kitabın temel bilgiler bölümünde duruş, tutuş, oturuş vs. ile ilgili görseller bulunmamaktadır. Bu da kitabın ileri seviye bağlama/saz eğitimi için yazıldığına destekleyen bir durumdur.

Kitaptaki etüt ve egzersizlerin tamamı numaralandırılarak yer almaktadır.

2. Temel Müzik Teorisi Bilgileri, Kuramsal Bilgiler ve Tanımlar

Kitabın başlangıcında notaların yerlerinden, nota değerlerinden, tezene vuruş yönlerinden ve parmak numaralarından bahsedilmemiştir. Temel ritm kalıplarından kısaca bahsedilmiş ve bu kalıplar kelimelerle ifade edilmiştir. Başlangıç bölümünde var olmayan temel bilgileri göz önünde bulundurduğumuzda kitabın ” ileri seviye” için yazıldığını düşünebiliriz.

Kitap başlangıç düzeyinde bağlama/saz eğitimi için yazılmadığından temel bilgiler bölümünde parmak ve tel numaraları belirtilmemiştir. Kitabın başlangıcındaki önsöz bölümünde, kitaptaki alıştırmaların tel tel üzerinde çalışılacak şekilde yazıldığı belirtilmiştir. Fakat alıştırmaların başlangıç sesleri dikkate

alındığında, çalışmaların alt telde yapılması gerektiği anlaşılmaktadır. Tezene yönleri her alıştırmada olmasa bile farklı ritm kalıpları çalınacağı durumlarda alıştırmaların başlangıcında belirtilmektedir. Parmak numaraları her alıştırmada detaylı olarak yer almaktadır.

Kitabın içerisinde etüt, egzersiz gibi kavramların terminolojik olarak karşılıkları bulunmamaktadır.

Kitabın temel bilgiler bölümünde duruş, tutuş, oturuş vs. ile ilgili görseller bulunmamaktadır. Bu da kitabın ileri seviye bağlama/saz eğitimi için yazıldığını destekleyen bir durumdur.

Bağlamadaki/sazdaki, alt, orta ve üst tellerde bulunan seslerin portedeki karşılığı gösterilmemiştir. Bu da kitabın başlangıç seviyesi bağlama/saz eğitimi için yazılmadığını kanıtlamaktadır.

Kitabın önsöz bölümünde metronom kullanımından kısaca bahsedilmiştir.

Temel bilgiler bölümünde enstrüman çalarken nefes kontrolünün öneminden bahsedilmemiştir.

Bağlamanın/sazın bölümleri (Gövde, kapak, sap, burgu, eşik), tarihçesi, bakımı ve korunması ile ilgili bilgi verilmemiştir.

3. Kitabın Yazılış Amacı, Hedefi ve Hangi Seviye İçin Yazıldığı

Kitap yazılış amacından bahsetmektedir. Yazar deşifre sorunu olmayan icracıların dahi bu kitabı gözden geçirmelerini tavsiye etmektedir. Ayrıca kitabın içeriğine bakıldığında da kitabın ileri seviye için yazıldığı görülmektedir.

Kitabın seyri kolaydan zora şeklindedir. Başlangıçta dörtlük nota ve varyasyonları gösterilmiştir. Sonrasında kitapta bulunan 972 egzersizin önce ritm kalıpları gösterilmiş, devamında ise bu egzersizlerin tamamı 2/4'lük ritm kalıbı ile yazılmıştır. Ritm kalıpları ise kolaydan zora sıralanmıştır.

Parmak alıştırmaları melodik ve ritmik açıdan kolaydan zora sıralanmıştır. Kitapta bulunan egzersizlerin tamamı yatay pozisyonda çalışmak için yazılmıştır.

Mızrap yönleri her egzersiz için olmasa bile, farklı ritmik kalıpların çalınını belirtmek için kitapta yer yer gösterilmiştir.

Her bir çalışma için hedef davranış ve amaç yazılmamış olsa dahi, farklı ritm kalıbı veya tezene yönü ile ilgili bir egzersiz olduğunda, bu egzersizin başlangıcında gerekli bilgiler verilmektedir. Kitaptaki alıştırmalar 1.tartım kalıplarının kolaydan zora doğru ilerlemesine göre, 2.yatay pozisyondan dikey pozisyona göre geçişe göre yer almaktadır. Başlangıçta temel ritm kalıpları üzerine yatay pozisyonda alıştırmalar verilmiştir. Bu alıştırmaların devamında 2/4 lük ritm kalıbının varyasyonları dikey pozisyonda çalışılacak şekilde parmak numaraları belirtilerek kitapta yer almaktadır.

4. Usûl ve Ölçü

Kitabın tamamı etüt ve egzersizlerden oluşmaktadır. Kitapta yalnızca 2/4 lük ölçü yapısı kullanılmasına rağmen, 972 tane farklı kombinasyondan oluşmuş etüt ve egzersiz yer almaktadır.

5. Dizi, Makam ve Ton Tercihleri

Kitapta yalnızca do minör tonunda egzersizler bulunmaktadır. Makamsal, kromatik veya atonal egzersizler bulunmamaktadır.

6. Farklı Akort Çeşitleri (Düzenler)

Kitapta sadece bozuk düzen ile ilgili çalışmalar yer almaktadır.

7. Farklı Çalım Teknikleri

Kitapta bulunan 972 etüt ve egzersiz içerisinde süsleme tekniklerinden yalnızca 6 egzersiz içerisinde legato (bağlı çalma) kullanılmıştır. Sağ el ile ilgili olarak özel bir çalım tekniği belirtilmemiş, sadece tezene yönleri ile ilgili bilgi verilmiştir.

EK 3

Adı: **Bağlama Egzersizlerim**

1. Fiziksel Özellikler ve Yazarın Sosyo-demografik Özellikleri

Büyük boy, 76 Sayfa, Karton kapaklı (ön kapakta bir kişinin bağlama/saz çalım esnasındaki sol el tutuşunu gösteren bir fotoğraf, arka kapak görselinde ise müzikte kullanılan işaretler (nota, anahtar) yer almaktadır

Yayınevi: Ege Üniversitesi Basımevi Yayın Yılı: Eylül/2017/ Yayın yeri: İzmir

Yazarı: Oğuzhan Açıköz Cinsiyeti: Erkek, Akademik durumu: Ege Üniversitesi DTMK Temel bilimler lisans mezunu

Kitabın içeriğinde bulunan çalışmaların görüntü kayıtlarının olduğu bir DVD eklenti olarak bulunmaktadır.

Kitapta 225 egzersiz ve 5 eser bulunmaktadır. Bu çalışmaların tamamı yazara aittir.

Kitaptaki çalışmaların yer aldığı DVD dışında oturuş, tutuş vs. ile ilgili görseller bulunmamaktadır.

Kitaptaki etüt ve egzersizler numaralandırma yöntemi ile eserler ise isimlendirme yöntemi ile yer almaktadır.

2. Temel Müzik Teorisi Bilgileri, Kuramsal Bilgiler ve Tanımlar

Kitabın başlangıcında nota yerleri, nota değerleri, temel ritm kalıpları ve bu ritm kalıplarının kelimelerle ifade edilmesinden bahsedilmiştir. Tel ve parmak numaraları ve tezene yönlerinden bahsedilmiştir. Kitapta 225 egzersiz ve 5 eser bulunmaktadır. Kitabın başlangıcında tezene yönleri, parmak ve tel numaraları hakkında genel bilgi verilmiştir. İçeriğe baktığımızda egzersizlerde kullanılan ritm kalıpları ve bu kalıplara karşılık gelen tezene yönleri gerektiği durumlarda belirtilmiştir. Ayrıca kitap ile ilgili açıklamalar bölümünde ritm kalıpları üzerinde

tezene yönü belirtilmediğinde ”aşağı-yukarı” şeklinde çalınması gerektiği belirtilmiştir. Parmak numaraları kitabın tamamında detaylı olarak gösterilmiştir.

Kitabın içerisinde etüt, egzersiz gibi kavramların terminolojik olarak karşılıkları bulunmamaktadır.

Kitaptaki çalışmaların yer aldığı DVD dışında oturuş, tutuş vs. ile ilgili görseller bulunmamaktadır.

Bağlamadaki alt, orta ve üst tellerde bulunan seslerin portedeki karşılığı gösterilmiştir.

Kitabın başlangıcında öneriler bölümünde metronom kullanımına ilişkin vurgu yapılmıştır.

Temel bilgiler bölümünde enstrüman çalarken nefes kontrolünün öneminden bahsedilmemiştir.

Bağlamının/sazın bölümleri (Gövde, kapak, sap, burgu, eşik) ,tarihçesi, bakımı ve korunması ile ilgili bilgi verilmemiştir.

3. Kitap Yazılış Amacını, Hedefini ve Hangi Seviye İçin Yazıldığı

Kitapta hangi seviye için yazıldığı net olarak belirtilmemiştir. Fakat kullanılan egzersizlere ve eserlere baktığımızda tamamıyla ileri düzeyi kapsamasa bile orta ve ileri düzey için yazılmıştır diyebiliriz.

Kitap başlangıç bölümünde belirtildiği üzere kolaydan zora doğru ilerlemektedir. İlk olarak temel ritm kalıpları kullanılarak yatay pozisyonda oktav çalışması yapılmış, daha sonra farklı ses dizilerinde ve sabit pozisyonda dikey çalışmalar yapılmıştır. Ayrıca dikey ve yatay pozisyonda ses dizileri ile ilgili egzersizler de mevcuttur. Parmak numaraları detaylı olarak, tel numaraları ise gerektiği durumlarda belirtilmiştir. 5.parmağın kullanımı ve ters yönde mızrap kullanarak dikey pozisyonda çalışmalar yapılmıştır.

Alıştırmalar melodik ve ritmik olarak kolaydan zora sıralanmıştır. Kitap ağırlıklı olarak yatay ve dikey pozisyonların beraber kullanıldığı etüt ve egzersizlerden oluşmaktadır.

Her bir çalışma için hedef davranış ve amaç belirtilmemiştir. Fakat kitapta farklı pozisyonlarda, farklı ses dizilerinde ve farklı stillerde yapılan egzersizler için kısa bilgiler bulunmaktadır. Kitaptaki egzersizler ritm kalıpları ve tel kombinasyonları açısından kolaydan zora doğru ilerlemektedir. Alıştırılmalar başlangıçta yatay pozisyonda ve çeşitli ses dizileriyle ilgili yapılmıştır. İlerleyen bölümlerde de yatay pozisyonla ilgili çalışmalar karşımıza çıkmasına rağmen kitabın büyük bir bölümü dikey pozisyonda çalışılacak egzersizlerden oluşmaktadır.(Kitapta bulunan 225 egzersizin 132 tanesi dikey,93 tanesi yatay pozisyondadır. Son bölümde yer alan eserlerin tamamında ise tel kombinasyonları kullanılmıştır.

4. Usûl ve ölçü

Kitaptaki egzersizler 3/8, 5/8, 6/8, 7/8, 9/8, 12/8, 2/4, 4/4, 5/4, 6/4, 7/4 gibi ritm kalıplarından oluşmaktadır. Egzersizler ağırlıklı olarak 2/4, 4/4, 6/8, 12/8'lik ölçülerde yazılmıştır.[4/4] (128), [2/4] (46), [6/8] (29), [3/8] (10), [5/8 ve 12/8] (5), [7/8 ve 7/4] (2) , [9/8, 5/4, 6/4 (1)]

5. Dizi, Makam ve Ton Tercihleri

Kitapta kromatik, tonal [majör (sol, si bemol), minör (sol, re)] ,makamsal (kürdi, uşşak, hüseyini, hicaz, hicazkâr) ve atonal çalışmalar yer almaktadır.

6. Farklı Akort Çeşitleri (Düzenler)

Kitapta sadece bozuk düzen ile ilgili çalışmalar yer almaktadır.

7.Farklı Çalım Teknikleri

Kitapta yer alan etüt ve egzersizlerde sağ ile ilgili olarak çalım tekniklerinden ters mızrap ile çalım ve tremole(tril) gibi teknikler kullanılmıştır. Sol el ile ilgili olarak ise legato(bağlı çalma),çarpma, staccato (kesik kesik çalma) gibi süsleme teknikleri kullanılmıştır.

EK 4

Adı: **Bağlama İçin Etüt, Egzersiz ve Eserler**

1. Fiziksel Özellikler ve Yazarın Sosyo-demografik Özellikleri

Büyük boy, 78 sayfa, Karton kapaklı spiralli (ön kapakta bir kişinin bağlama/sazın çalım esnasındaki sol el tutuşunu gösteren bir fotoğraf, arka kapak görselinde ise yazarın özgeçmişi yer almaktadır.

Yayınevi: Plaka Matbaacılık / Yayın Yılı: Ekim/2014 / Yayın yeri: Ankara

Yazarı: Doç. Dr. Attila Özdek / Cinsiyeti: Erkek, Akademik durumu: Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Müzik eğitimi Anabilim Dalı

Kitabın içeriğinde görsel ya da işitsel bir eklenti bulunmamaktadır.

Kitapta 48 etüt,21 eser bulunmaktadır. Egzersizlerin 4 tanesi hariç geri kalanı yazara aittir. Yazara ait olmayan etütler kaynak kişilerden değil aktaran kişilerden alınmıştır. 21 eser içinde ise sadece 4 eser yazara aittir. Geri kalan 17 eser ise kendi alanlarında önemli birer besteci ya da icracı olan Zeki Atagür, Göksel Baktagir, Vittorio Monti, Şerif Muhittin Targan, Anguel Jordanov Capsov (Ciguli) ve Ali Yılmaz'a aittir.

Kitapta görsel-işitsel bir eklenti ve ya oturuş, tutuş vs. ile ilgili görseller bulunmamaktadır.

Etüt, egzersiz ve eserlerin tamamı isimlendirme yoluyla kitapta yer almaktadır. Bazı çalışmalar ise kullanılan makam ya da ses dizisine göre veya çalış tekniğine göre isim almıştır. Hatta bu isimlendirmelerin egzersizlerin akılda kalıcılığını kolaylaştıracağı düşünülmüştür (örneğin; La hüseyini dokuma etüdü, Re kürdi sekileme, yatay kromatik dizi çalışmaları vs. gibi)

2. Temel Müzik Teorisi Bilgileri, Kuramsal Bilgiler ve Tanımlar

Kitabın başlangıcında parmak ve tel numaraları, Temel ritm kalıpları ve bu kalıplarda kullanılan tezene yönleri belirtilmiştir. Ritm kalıplarının kelimelerle ifadesi ve nota yerlerinden bahsedilmemiştir. Tezene yönleri ve parmak numaraları kitabın başlangıcında temel bilgiler bölümünde gösterilmiştir. Etüt ve egzersizlerin içinde ise gerek görüldüğü durumlarda (örneğin farklı tel kombinasyonlarının kullanıldığı arpej çalışmalarında veya farklı ritm kalıplarının kullanıldığı durumlarda) gösterilmiştir.(2.ve 17 sorunun cevapları)

Kitabın içerisinde etüt, egzersiz gibi kavramların terminolojik olarak karşılıkları kitabın 2.bölümünde yer almaktadır.

Kitapta görsel-işitsel bir eklenti ve ya oturuş, tutuş vs. ile ilgili görseller bulunmamaktadır.

Bağlamadaki/sazdaki alt, orta ve üst tellerde bulunan seslerin portedeki karşılığı gösterilmemiştir.

Kitabın başlangıç bölümünde belirtilmiş olsa da etüt ve egzersizlerin neredeyse tamamında, hedef davranış ve amaç bölümünde metronom kullanımına vurgu yapılmıştır.

Kitabın 1.bölümünde nefes kontrolünün öneminden bahsedilmiştir.

Kitapta bağlama/saz ailesi tını, boyut, düzen, tel sayısı ve çalınış şekline göre sınıflandırılmıştır.

Bağlamanın bölümleri (Gövde, kapak, sap, burgu, eşik) ve tarihçesi hakkında bilgi verilmemiştir. Bakımı ve korunması ile ilgili bilgi verilmiştir.

3. Kitabın Yazılış Amacı, Hedefi ve Hangi Seviye İçin Yazıldığı

Kitabın yazılış amacı belirtilmiştir. Bu kitap çeşitli kademelerdeki mesleki müzik eğitimi kurumlarında ve amatör müzik eğitimi merkezlerinde yürütülen bağlama/ saz eğitimine katkı sağlamak amacıyla yazılmıştır. Kitap teorik olarak temel müzik bilgisine teknik açıdan ise temel başlangıç davranışlarına sahip olan

bağlama/saz öğrencilerine ve bağlama/ saz eğitimi veren eğitimcilere katkı sağlamak amacıyla yazılmıştır.

Kitap ilk bölümde bağlama/saz ailesinden ve kitabın içeriğinden bahsetmektedir. Tel ve parmak numaraları ve tezene yönleri, metronom kullanımı, parmak esnetme hareketleri, bağlamanın/sazın fiziksel ve düşünsel çalımı, nefes kontrolünün önemi, çalgının bakımı ve korunması hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde etüt egzersiz ve alıştırma gibi kavramların terminolojik karşılıklarından bahsedilmiştir. Kitabın seyri hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Kitabın seyri genel olarak kolaydan zora doğrudur. Yaygın olarak kullanılan makam dizileri(hüseyni, kürdi, hicaz, nihavent) ve kromatik dizi ile ilgili farklı pozisyonlarda, yatay-dikey pozisyonda etüt ve egzersizler yer almaktadır. Arpej çalışmalarına yer verilmiştir. Arpej çalışmalarından sonraki bölümde melodik olmayan fakat teknik özellikler içeren etütler yer almaktadır. Son bölümde ise büyük bir kısmı THM dışında farklı alanlardan tercih edilip bağlama/saz için uyarlanan TSM ve Batı müziği solo çalgı eserlerinden oluşmaktadır.

Kitap kullanılan ses dizileri, parmak pozisyonları açısından kolaydan zora doğru ilerlemektedir. Kitapta bazı makam dizileri (hüseyni, kürdi, hicaz, buselik, nihavent) üzerinde yatay ve dikey pozisyonda çalışmalar yer almaktadır.

Kitapta bulunan etüt ve egzersizlerin tamamında hedef davranış ve amaç belirtilmiştir.

Eserlerin bazılarında ise özel bir çalım tekniği kullanıldığı durumlarda hedef davranış ve amaçtan bahsedilmiştir Egzersizler ilk olarak yatay pozisyonda ve yaygın olarak kullanılan makam dizileri ile başlamaktadır. Aynı makamlarla ilgili dikey pozisyonda da çalışmalar olmakla beraber kromatik dizide çalışmalar bulunmaktadır. Kitaptaki etüt ve egzersizlerin çoğu birden fazla tel kullanılarak (kombinasyon) çalışılacak şekilde düzenlenmiştir. Tartım kümeleri ağırlıklı olarak temel ritm kalıplarından oluşmaktadır.

4. Usûl ve Ölçü

Kitaptaki egzersizler 3/8, 5/8, 6/8, 7/8, 9/8, 11/8, 12/8, 2/4, 3/4, 4/4, 8/4 gibi ritm kalıplarından oluşmaktadır. Egzersizler ağırlıklı olarak 2/4, 4/4, 6/8 ölçülerde yazılmıştır. Genel olarak [4/4] (26), [2/4] (19), [6/8] (5), [5/8, 9/8, 11/8, 3/4] (3), [10/8] (2), [3/8, 7/8, 12/8, 8/4] (1)

Etütlerde [4/4] (17), [2/4] (15), [6/8] (4), [3/4](3) [5/8, 9/8, 10/8, 11/8] (2), [12/8] (1)

Eserlerde [4/4] (9), [2/4] (5), [3/8, 5/8, 6/8, 7/8, 9/8, 11/8, 8/4] (1)

5. Dizi, Makam ve Ton Tercihleri

Kitapta makamsal olarak (hüseyini, kürdi, hicaz, buselik, nihavent), kromatik, tonal olarak [minör(sol, re)] , [majör(sol, si bemol)] gibi tonlar bulunmaktadır. Eserler bölümünde tercih edilen tonlar ağırlıklı olarak sol majör, sol minör ve re minördür. Makamsal olarak ise en çok Nihavent tercih edilmiştir.

6. Farklı Akort Çeşitleri (Düzenler)

Kitapta yer alan etüt ve egzersizlerin tamamı bozuk düzende, 21 eserin ise 18'i yine bozuk düzende 3 tanesi bağlama/saz düzenindedir.

7. Farklı Çalım Teknikleri

Kitapta yer alan egzersiz ve eserlerde sol el çalım tekniği açısından legato (Nihavent Longa, Nihavent etüt Z15,Czardas) Staccato (Nihavent etüt Z15,Bachar, Nihavent sirto, Türk marşından kesitler, Sultaniyegâh sirto, Nihavent longa, Czardas), Floje (Czardas, Nihavent sirto), çarpma (Harman, Nihavent Sirto, Kırcaali Köçek, Sultaniyegâh sirto) gibi teknikler kullanılmıştır. Bu tekniklerin dışında sol el çalım tekniği ile ilgili kısırtma (ks) tekniği de kullanılmıştır.(,Bachar, Kapri) Kısırtma tekniği herhangi bir tel grubunda telleri birbirinden ayırarak dört sesli akort etmek amacıyla kullanılmaktadır. Sağ el ile ilgili özel bir çalım tekniği belirtilmemiştir.

EK 5

Adı: **Bağlama için 100 etüt**

1. Fiziksel Özellikler ve Yazarın Sosyo-demografik Özellikleri

Karton kapaklı, Spiralli, 147 sayfa, büyük boy, Yayınevi: Yayınevi Yayınevi, Yayın Yılı: Ekim/2011, Yayın yeri: Ankara

Yazarı: Doç. Dr. Mehmet Kınık / Cinsiyeti: Erkek, Akademik durumu: Yazar akademisyen kimlikli, doçent unvanına sahip, ancak herhangi bir üniversitede görev yapmamaktadır.

Kapak görselinde; ön kapağın arka planında kitap içeriğinde bulunan etütlerden biri ve onun üzerinde ise uzun sap bağlama/saz fotoğrafı, arka kapakta ise yazarın fotoğrafı ve biyografisi yer almaktadır.

Kitapta görsel ve işitsel bir eklenti olarak CD bulunmaktadır. Ancak CD içerisinde, kitapta bulunan etütlerin sıralı olmayacak şekilde sadece 25 tanesi bulunmaktadır.

Kitapta bulunan etütlerin tamamı yazara ait özgün çalışmalardır.

Kitapta bulunan eklenti (CD) dışında oturuş, duruş vs. ile ilgili görseller bulunmamaktadır.

Kitaptaki etütlerin tamamı numaralandırma yöntemi ile yer almıştır.

2. Temel Müzik Teorisi Bilgileri, Kuramsal Bilgiler ve Tanımlar

Kitabın başlangıcında nota yerleri, nota değerleri, temel ritm kalıpları ve bu ritm kalıplarının kelimelerle ifade edilmesinden bahsedilmemiştir. Parmak numaraları, tel numaraları ve tezene yönü hakkında bilgi verilmemiştir. Başlangıç bölümünde temel ritm kalıplarından bahsedilmemiştir. Tel ve parmak numaraları, tezene yönleri belirtilmiştir. Etütlerin başından sonuna kadar belirtilmesi bile gerektiği durumlarda parmak ve tel numaraları gösterilmiştir.

Kitapta etüt ve egzersiz gibi kavramların terminolojik karşılıklarından bahsedilmemiştir.

Kitapta bulunan eklenti (CD) dışında oturuş, duruş vs. ile ilgili görseller bulunmamaktadır.

Kitapta metronom kullanımının öneminden bahsetmemiştir. Bazı etütlerin açıklama bölümünde metronom hızı hakkında bilgi vardır. Metronom hızının belirtilmemesine gerekçe olarak ise, çalan kişinin hazır bulunuşluk durumu ve seviyesinin değişebileceği belirtilmiştir.

Kitapta nefes kontrolünden bahsedilmemiştir.

Bağlamadaki alt, orta ve üst tellerde bulunan seslerin portedeki karşılığı kitabın başlangıç bölümünde gösterilmiştir.

Bağlamanın/sazın bölümleri (Gövde, kapak, sap, burğu, eşik) ve tarihçesi hakkında bilgi verilmemiştir.

Bakımı ve korunması ile ilgili bilgi verilmemiştir.

3. Kitabın Yazılış Amacı, Hedefi ve Hangi Seviye İçin Yazıldığı

Kitabın yazılış amacı ve hangi seviye için yazıldığı açıkça belirtilmiştir. Kitabın uyarılar bölümünde yeni başlayanlar için uygun olmadığı ve kitaptaki etütleri çalışmaya başlamadan önce temel müzik bilgisine sahip olunması gerektiği tavsiye edilmektedir.

Kitabın giriş bölümünde, bağlama/saz eğitiminde etütlerin öneminden, bağlama/saz çalımında teknik becerilerin geliştirilebilmesi için performans eserlerinin gerekliliğinden bahsedildikten sonra kitapta bulunan etütler hakkında bilgi verilmiş ve etütlerde kullanılan terimler, işaretler ve bu işaretlerin anlamlarından bahsedilmiştir. Uyarılar bölümünde; kitabın seviyesi, tezene yönleri, parmak numaraları ve etüt çalışmanın hedeflerinden bahsedilmiştir. Kitap içerik olarak kolaydan zora doğru ilerlemektedir. Kitap isminden de anlaşılacağı üzere ağırlıklı olarak temel ritm kalıplarının kullanıldığı, nadir olarak ise temel olarak ise

temel ritm kalıplarının varyasyonlarından oluşan 100 etütten oluşmaktadır. Etütler başlangıçta 1.telde hâkimiyeti sağlamaya yönelik olup, ilerleyen bölümlerde 2. Ve 3. Tellerin de birlikte kullanıldığı kombinasyonlar bulunmaktadır. Sol el ile ilgili olarak parmak açma etütleri, parmak çarpması etütleri, kromatik ve arpej çalışmaları, sağ el ile ilgili olarak ise alışılmışın dışında farklı tezene yönleri kullanılarak çalışılabilecek bilek çalıştırmaları ve kombinasyon etütler bulunmaktadır. Son bölüm ise neredeyse tamamı kombinasyon çalışmalardan oluşmuş farklı usûl ve dizide üretilmiş ileri düzey performans eserlerinden oluşmaktadır.

Kitapta bulunan etütler ritmik ve melodik olarak kolaydan zora doğru ilerlemektedir. Tek tel üzerinde çalışılması gereken etütlerin yanı sıra, ikili ve üçlü kombinasyonlardan oluşan etütler de bulunmaktadır.

Kitapta yer alan her etüt için hedef davranış ve amaç belirtilmemiştir. Bazılarında ise etüdün doğru bir şekilde çalışabilmesi için kısa uyarılar bulunmaktadır. Kitapta bulunan etütlerin büyük bir kısmı, giriş bölümünde belirtildiği gibi çalışma amacına göre; parmak açma etütleri, Parmak çarpması etütleri, Bilek çalıştırma etütleri, Üçleme ve tartım etütleri, İki ve üç telde parmak çalıştırma üzerine performans etütleri, Üç telde kromatik parmak çalıştırma etütleri, Bağlı arpejleri seslendirme ve ileri düzey performans etütleri şeklinde kategorize edilmiştir. Kitapta bulunan etütler başlangıçta basit ritm kalıplarından oluşan ve tek tel üzerinde uygulanacak çalışmalardır. İlerleyen bölümlerde aksak ölçü yapısı ve ikili/üçlü tel kombinasyonun kullanıldığı etütler yer almaktadır. Etütler ölçü yapısı ve tel kombinasyonu dikkate alındığında ise kolaydan zora doğru ilerlemektedir.

4. Usûl ve Ölçü

Kitaptaki egzersizler $3/8$, $5/8$, $6/8$, $9/8$, $12/8$, $2/4$, $3/4$, $4/4$, gibi ritm kalıplarından oluşmaktadır. usûllerin kitap içerisinde sayısal olarak dağılımı şu şekildedir:

$(2/4: 24)$, $(3/4: 3)$, $(4/4: 56)$, $(3/8: 1)$, $(5/8: 1)$, $(6/8: 15)$, $(9/8: 5)$, $(12/8: 2)$

- $5/8$ ölçüdeki etüt $(3+2)$ şeklinde oluşturulmuştur.

- $6/8$ ölçülerin tamamı $3+3$ şeklinde oluşturulmuştur.

- $9/8$ ölçüdeki etütlerin tamamı $(2+2+2+3)$ şeklinde oluşturulmuştur.

-12/8 ölçüdeki etütler (3+3+3+3) şeklinde oluşturulmuştur.

Kitaptaki 95 nolu etüt karma ölçü yapısındadır. (9/8+2/4+9/8)

5. Dizi, Makam ve Ton Tercihleri

Kürdi perde düzeninde LA eksenli dizi çalışması: 51

Kürdi perde düzeninin çeşitli perde düzenlerine aktarılmasıyla oluşturulmuş dizi çalışması: 1

Kürdi perde düzeninde SOL kararlı dizi çalışması: 4

Kürdi perde düzeninde SOL kararlı arpej çalışması: 1

Kürdi perde düzeninde Kromatik geçkili parmak çalışması: 1

Kürdi perde düzeninde RE eksenli dizi çalışması: 1

TAM PERDE düzeninde La eksenli dizi çalışmaları: 1

BUSELİK perde düzeninde LA eksenli dizi çalışması: 1

HİCAZ perde düzeninde LA eksenli dizi çalışması: 9

Doğal minör yapıda SOL kararlı dizi çalışması: 4

Armonik minör yapıda SOL kararlı dizi: 5

Doğal minör yapıda LA kararlı dizi çalışması: 2

Armonik minör yapıda DO kararlı dizi çalışması: 1

Doğal minör yapıda DO kararlı dizi çalışması: 1

Minor yapıda DO eksenli dizi çalışması (farklı perdelere göçürme var) :2

Minor yapıda RE anlayışına uygun dizi çalışması: 6

Armonik minör yapıda RE kararlı dizi çalışması: 1

Saba perde düzeninde LA eksenli dizi çalışması: 1

Kromatik dizi parmak çalışması: 5

Karcıgar perde düzeninde la eksenli dizi çalışması: 2

Major yapıda FA kararlı dizi çalışması: 1

Majör yapıda DO kararlı dizi çalışması: 1

Majör yapıda SOL kararlı dizi çalışması: 1

Zemzeme çeşnili saba makamında etüt çalışması: 1

Farklı pozisyon içerikli iki tel kombinasyonu bulunan jazz/blues esintilileri bulunan çalışma: 1

6. Farklı Akort Çeşitleri (Düzenler)

Kitapta açıkça belirtilmemiş olsa da tel ve parmak numaraları ile ilgili verilen bilgilerden ve kitap başlangıcında bağlamadaki/sazdaki tellerin portedeki karşılıklarının gösterilmesinden yola çıkarak sadece bozuk düzende çalışmaların yer aldığını söyleyebiliriz.

7. Farklı Çalım Teknikleri

Kitapta sol ile ilgili olarak legato-çarpma, sağ el ile ilgili olarak sadece Staccato(kesik kesik çalma) tekniği kullanılmıştır. Bunun dışında sağ el ile ilgili olarak temel ritm kalıpları ve varyasyonlarının mızrap atış yönlerini alışılmışın dışında kullanılarak tezene hareketinin kuvvetlendirilmesi amaçlanmıştır.

EK 6

Adı: Bağlama Metodu 1

1.Fiziksel Özellikler ve Yazarın Sosyo-demografik Özellikleri

Karton kapaklı, ciltli, 171 sayfa, büyük boy,

Yayınevi: Pan Yayıncılık / Yayın Yılı: Eylül/2016 / Yayın yeri: İSTANBUL

Yazarı: Ali Kazım Akdağ / Cinsiyeti: Erkek, Akademik durumu: İTÜ Çalgı Eğitimi bölümünde bağlama/saz öğretmeni

Kapak görselinde; ön kapakta bağlamanın/sazın burgu bölümünün gösterildiği bir görsel ve arka kapakta ise kitabın yazılış amacından ve içeriğinden bahseden bir metin bulunmaktadır.

Kitabın içinde görsel ve işitsel bir eklenti bulunmamaktadır

Kitap derleme bir çalışmadır. Etütlerin büyük bir kısmı yazara ait, bir kısmı da türkülerden esilenmiş melodilerdir. Bilgileri ve etütleri pekiştirmek için verilen ve kitabın sonunda dağarcık bölümünde bulunan 45 türkü bulunmaktadır. Bu eserlerin düzenlemelerinin 43 tanesi yazara, 2 tanesi ise Erol Parlak'a, 1 tanesi ise Yavuz Top'a aittir.

Çalışma içinde görsel veya işitsel bir eklenti bulunmamaktadır. Fakat oturuş, duruş ve tutuş ile ilgili görseller bulunmaktadır.

Etüt ve egzersizler numaralandırma yöntemi ile kitapta yer almaktadır.

2. Temel Müzik Teorisi Bilgileri, Kuramsal Bilgiler ve Tanımlar

Kitabın başlangıcında tezene vuruş yönleri, parmak ve tel numaraları, pozisyon bilgisi ve nota değerleri hakkında bilgi verilmiştir. Sesli ve sessiz sürelerden bahsedildikten sonra Temel ritm kalıpları detaylı olarak gösterilmiştir. Ancak bu kalıpların kelimelerle ifade edilmesinden bahsedilmemiştir.

Kitapta etüt, egzersiz gibi kavramların terminolojik karşılıklarından bahsedilmemiştir. İlk bölümde Sanat, kültür, estetik, müzik, ses, nota gibi

kavramlardan bahsedilmiş, ilerleyen bölümlerde ise glissando, dolap, aksak usûl, sekvens, Staccato, kromatik dizi gibi kavramlar tanımlanmıştır.

Çalışma içinde görsel veya işitsel bir eklenti bulunmamaktadır. Fakat oturuş, duruş ve tutuş ile ilgili görseller bulunmaktadır. Kitapta metronom kullanımına ilişkin vurgu yapılmıştır. Ayrıca her etüdün başında çalışılması gereken metronom hızları belirtilmiştir. Nefes kontrolünden bahsedilmemiştir. Ancak vücut ısıtma ve gevşeme hareketleri ile ilgili bilgi ve görseller bulunmaktadır.(13,19,21)

Bağlamadaki alt, orta ve üst tellerde bulunan seslerin portedeki karşılığı kitapta gösterilmiştir.

Bağlamanın bölümleri (Burgu, klavye, Tekne, ses tablası ve eşik) hakkında bilgi verilmiştir.

Kitapta II. Aşamada bağlamanın/sazın tarihçesi ile ilgili kısa bir bilgi bulunmaktadır.

Bağlamanın/sazın korunması, bakımı ve temizliği ile ilgili bilgi ve görseller kitapta yer almaktadır.

3. Kitabın Yazılış Amacı, Hedefi ve Hangi Seviye İçin Yazıldığı

Kitabın çeşitli yerlerinde yaygın eğitim kurumlarının ihtiyacını karşılamak amacıyla ve başka bir kaynağa ihtiyaç duyulmayacak şekilde yazıldığı belirtilmiştir. Kitabın içeriğine baktığımızda ise başlangıç ve orta seviyeyi kapsadığı düşünülmektedir.

Kitap 3 bölümden oluşmaktadır;

1.Bölümde temel müzik ve usûl bilgisi, tempo ve hız terimleri ile beraber, ritmik okuma çalışmaları ve tekrar işaretleri ile ilgili çalışmalar yer almaktadır.

2.Bölümde bağlamanın/sazın tanıtımı, fiziksel yapısı, bakımı ve temizliği, enstrüman çalmaya hazırlık(vücut ısıtma ve gevşeme hareketleri, duruş tutuş ve oturuş kuralları yer almaktadır.

3.bölümde Mızrap yönü, tel-parmak numaraları sayısal ve görsel olarak belirtilmiştir. Bağlama/sazın düzeninin akort biçimi ve bağlama/sazın düzeninde perdelerin sıralanışı da şema olarak gösterilmiştir.

*Uygulama adıyla başlayan ve 4.bölüm olarak tanımlanabilecek bölümde ilk olarak bağlamanın/sazın alt orta ve üst telleri üzerinde ayrı ayrı ve kombinasyon şeklinde alıştırmalar verilmiştir.(ilk 12 alıştırma)

Uygulama bölümünde, daha çok tartımla ilgili olmak üzere 1,2 ve 3. tellerde, önce boş tellerde sonrasında tekli, ikili, üçlü kombinasyonlarda, bağlamanın/sazın 1.pozisyonunda bulunan (sib,sib²,fa#³,do#) , [do 5.parmak] perdeleri) perdelerde çalışılacak egzersizler ve egzersiz amacıyla kullanılacak türküler yer almıştır. Sonrasında 8lik ve 16 lık değerlerde notalar ve gruplandırmalar, Tezenesiz çarpma-çekme, bağlı çalma, glissando, Aksak ölçü yapılar(5/8, 7/8, 8/8, 9/8, 10/8) ile ilgili alıştırma ve örnek türküler, bağlamada/sazda yer alan seslerin tuşe üzerindeki konumları gösterilip (mi b ve fa# dahil edildi) ilgili alıştırma ve türkülerle örneklendirilmiştir. Devamında 1.oktavdan sonra özellikle alt telde La' dan sonraki perde dizgesini tanıtan şemalar bulunmakta ve bu sesleri kullanan çeşitli türküler yer almaktadır. Sonrasında daha zorlayıcı tartımlar ve yapılar içeren ve metronom olarak daha yüksek değerlerde olan çeşitli kondisyon alıştırmaları bulunmaktadır. Alt, orta ve üst telde takma tezene şeklinde teller arası ilişkiyi ve tezene kullanımını ifade eden çeşitli tartım kümeleri içerisinde ve tezene vuruş yönleri doğrultusunda alıştırmalar vardır. Sağ el kondüsyon çalışmaları; boş telde önce tek telde sonra ikili ve üçlü kombinasyonlar şeklinde farklı tartım kümelerinde ve farklı usûl anlayışlarına bağlı çeşitli çalışmalar zorluk derecesine göre verilmiştir. Daha küçük nota değerleri ile ilgili (32'lik) tanıtımdan sonra o değerleri ve staccato gibi nüansları içeren eserler vardır. Kromatik dizi tanıtılmış, notada kısaltma işaretlerinden bahsedilmiş ve bunlarla ilgili alıştırmalar verilmiştir.

Kitapta bağlamada/sazda kazandırılması düşünülen davranışlarla ilgili çeşitli konu başlıklarına dair toplam 126 alıştırma ve 45 tane türkü bulunmaktadır. Alıştırmaların içerisinde türkülere yer verilmesi öğretmeyi hedeflediği davranış, konu veya içerikle ilgili öğrencilerin dikkatini çekmek ve motivasyonunu artırmak amaçlı olarak düşünülebilir. Alıştırmaların dışında bütünüyle türkülerden oluşan

dağarcık adlı bir bölüm de yer almaktadır. Hedeflenen çeşitli davranışlar için geleneksel ezgilerin etüt, egzersiz ya da alıştırma olarak kullanılması çalgı eğitiminde karşılaşılan bir durumdur. Ancak bu kitabın alıştırma bölümünde yer alan halk ezgilerinden bazılarının davranış pekiştirme ve geliştirme amacı taşıdığı görülse de bazılarının da motivasyon artırıcı amaçlarla kullanıldığı dikkat çekmektedir. Bu sebeple alıştırma bölümünde yer alan halk ezgileri ile dağarcık bölümü, araştırmanın temel hedefi olan etüt-egzersiz ya da araştırma kapsamında değerlendirilmemiştir. Kitapta yer alan halk ezgileri çeşitli müzikal özelliklerle bakımından ayrıca incelenmiştir.(Makam, ölçü yapısı, ses genişliği) (4.soru)

Kitapta bulunan etüt ve egzersizler melodik, ritmik ve icra yönünden belirli bir düzende, farklı ölçü yapılarıyla ve daha da zor tartımlarla kolaydan zora doğru giden bir yapıyı açıkça izlemektedir.

Her bir çalışma için hedef davranış ve amaç tek tek belirtilmese de kitap bu yönde tasarlanmıştır.3 bölümden oluşa bu kitapta, verilen her bilginin sonrasında, bağlama/saz üzerinde uygulama yapılarak verilen bilgilerin pekiştirilmesi amaçlanmaktadır. Parmak egzersizleri, bağlamada/saz alt orta ve üst tellerde sık kullanılan perdelerin gösterimi ile ilgili alıştırma ile başlayıp, ikili ve üçlü tel kombinasyonlarının kullanıldığı ve farklı ölçü yapılarında, farklı dizisel yapılarda alışırmalardan oluşmaktadır. İsimleri belirtilmemiş olsa da ‘alıştırma’ adı verilen bazı çalışmalar türkülerden esinlenilmiş melodilerden oluşmaktadır.

4. Usûl ve Ölçü

Kitapta 5/8, 6/8, 7/8, 8/8, 9/8, 10/8, 12/8, 2/4, 3/4, 4/4, 9/4 gibi ölçülerde etüt ve türküler bulunmaktadır.

[5/8 (6)], [6/8 (4)], [7/8 (3)], [8/8 (2)], [9/8 (4)], [10/8 (8)], [12/8 (2)] , [2/4 (42)], [3/4 (1)], [4/4 (86)], [9/4 (1)]

[5/8 (2+3)] [6/8(3+3)] [7/8 (2+2+3 ve 3+2+2)] [8/8 (3+2+3)] (9/8 (2+2+2+3)

[10/8 (2+3+2+3),(3+2+2+3)] [12/8 (3+3+3+3)]

*138-147 arasındaki mızrap çalışmaları adlı bölümde boş tellerde alt orta ve üst boş tellerde ilk önce tek tel üzerinde sonra ikişerli ve üçerli kombinasyonlar şeklinde

farklı tartım kümelerinde ve farklı usûl anlayışlarına bağlı çeşitli çalışmalar zorluk derecesine göre verilmiştir.

5. Dizi, Makam ve Ton Tercihleri

Kitabın içerisinde halk müziğimizde yaygın kullanılan çeşitli makamsal diziler (hüseyni, kürdi, hicaz, buselik vb.) ,kromatik parmak alıştırmaları yer almaktadır. Tonal ya da atonal çalışmalara rastlanılmamıştır.

Alıştırmalar bölümünde yer alan ezgisel çalışmalar incelendiğinde tam perde düzeninde 3 adet, buselik yapıda 2 adet, Hicaz yapıda 3 adet, Kürdi yapıda 5 adet, Kromatik yapıda 9 adet, bare kullanımı ile ilgili 22 adet alıştırma bulunmaktadır.

Alıştırmalar bölümünün içerisinde ve dağarcık bölümünde yer alan halk ezgileri incelendiğinde; 24 adet hüseyini yapıda, 2 adet çargâh yapıda,7 adet hicaz yapıda,1 adet muhayyer kürdi yapıda, 1 adet nikriz yapıda,1adet karcıgar yapıda,1 adet buselik yapıda,1 adet rast yapıda,1 adet Gülizar yapıda,1 adet nişabur yapıda,4 adet uşşak yapıda, 1 adet acem kürdi yapıda makamsal yapı tespit edilmiştir.

6.Farklı Akort Çeşitleri (Düzenler)

Kitapta yalnızca bağlama/saz düzeni ile ilgili çalışmalar bulunmaktadır.

7.Farklı Çalım Teknikleri

Kitapta sağ el ile ilgili takma tezene, kombinasyon tel vuruşları, staccato Sol el ile ilgili süsleme çalışmaları, çarpma, çekme, glissando ve bağlı çalma gibi teknikler kullanılmıştır.

EK 7

Adı: **Perde Perde Bağlama**

1.Fiziksel Özellikler ve Yazarın Sosyo-demografik Özellikleri

Karton kapaklı, spiralli, 201 sayfa, büyük boy, Yayınevi: Gece kitaplığı

Yayın Yılı: 2017 / Yayın yeri: Ankara

Yazarı: Doç. Dr. Can Karahan / Cinsiyeti: Erkek, Akademik durumu: On dokuz Mayıs Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Müzikoloji bölümü Bağlama/saz eğitmeni

Kitabın ön ve arka kapağını bir bütün olarak değerlendirmek daha doğru olacaktır. İki kapak yan yana getirdiğinde orta bölümde bir uzun sap bağlamaya/saza ait bir görsel olduğu görülmektedir.

Kitapta görsel veya işitsel bir eklenti bulunmamaktadır.

Bu kitapta yer alan alıştırmaların tamamı özgündür.

Kitap içerisinde görsel ve işitsel eklenti olmadığı gibi oturuş ve tutuş ile ilgili görsel de bulunmamaktadır. Oturuş ve tutuş ile ilgili görselin bulunmaması da kitabın başlangıç seviyesine uygun olmadığı düşüncesini desteklemektedir.

Kitaptaki alıştırmalar makam isimlerine ve tel kombinasyonlarına göre kategorize edilip numaralandırma yöntemi ile kitapta yer almıştır.

2. Temel Müzik Teorisi Bilgileri, Kuramsal Bilgiler ve Tanımlar

Kitabın başlangıcında nota değerleri ve portedeki konumlarından bahsedilmemiştir. Tezene vuruş yönleri, diğer kitaplarda belirtilen sembollerden daha farklı olarak gösterilmiştir. Tel ve parmak numaraları da yine incelenen bağlama/saz için yazılan etüt egzersiz kitaplarında belirtilenden farklı olarak tablatur yöntemi ile belirtilmiştir. Temel ritm kalıplarından ve bu kalıpların kelimelerle ifade edilmesinden bahsedilmemiştir.

Kitapta etüt, egzersiz gibi kavramların terminolojik karşılıklarından bahsedilmemiştir. Yazar kendine özgü bir dil ve terminoloji kullanmıştır. Perdelerin

isimlendirilmesinde her ne kadar harfler kullanılıyor olsa da anlatım dilinde ve metin içerisinde perdeler numaratik sistemle ifade edilmektedir. Ayrıca alıştırma yerine ‘edim’ ,makam yerine ‘bağlam’ terimi kullanılmıştır.

Kitap içerisinde görsel ve işitsel eklenti olmadığı gibi oturuş ve tutuş ile ilgili görsel de bulunmamaktadır. Oturuş ve tutuş ile ilgili görselin bulunmaması da kitabın başlangıç seviyesine uygun olmadığı düşüncesini desteklemektedir. Kitapta metronom kullanımının önemine dair vurgu yapılmamıştır. Ancak ayna karşısında çalışmanın öneminden bahsedilmiştir. Kitapta nefes kontrolünden bahsedilmemiştir.

Başlangıç bölümünde bağlamadaki/sazdaki alt orta ve üst tellerin portedeki karşılığı gösterilmiştir.

Kitap başlangıç seviyesinde olmadığından bağlamanın/sazın bölümleri (Gövde, kapak, sap, burgu, eşik) ve tarihçesi hakkında bilgi verilmemiştir.

Bakımı ve korunması ile ilgili bilgi verilmemiştir.

3. Kitabın Yazılış Amacı, Hedefi ve Hangi Seviye İçin Yazıldığı

Kitabın yazılış amacı ve hangi seviye için yazıldığı belirtilmemiştir. Ancak kitabın içeriğine baktığımızda, bu kitaptan faydalanmak için azından temel müzik teorisi bilgisine sahip olunması, belli nota yazım stillerini çözmüş olmak gerektiği anlaşılmaktadır. Bundan hareketle kitabın başlangıç seviyesi için uygun olmadığı, orta ve ileri seviye için yazılmış olduğu söylenebilir.

Kitap 4 üniteden oluşmaktadır.

‘Çeşitli simgeler ve anlamları’ adı verilen ilk ünite bağlama/saz üzerinde yer alan tel grupları (alt, orta, üst) ve bu grupların üzerindeki seslerin konumu, perdelerin numaralandırılması, parmak numaraları ve tezene vuruş yönleri gösterilmiştir. Ayrıca parmak numaraları yine belirtilerek tel grupları ise numaralandırılmak yerine tablatur üzerinde konumlandırılarak gösterilmiştir.

İkinci ünite ‘Tek tel odaklı edimler’ olarak isimlendirilmiştir. Bu bölümde bağlamanın/sazın alt, orta ve üst tel grupları üzerinde ayrı ayrı çalışılacak şekilde re-

sol -do eksenli olarak ve dörder tane, farklı parmak numaralarının kullanıldığı 12 makam adet dizisi yer almaktadır.(Buselik, hicaz, hicazkâr, hüseyini, hüzzam, karcığar, kürdi, mahur, nikriz, saba, segah, suzinak)

Üçüncü üniteye yazar, makam yaklaşımı ile ilgili kendince özgün bir ifade olarak ‘bağlam’ terimini kullanmış, makamlara dizisel yaklaşım sergilemiş, makamlarla ilgili bu dizisel malzemeyi başladığı tele göre sıralama vererek komşu iki tel arasında alt tel/orta tel, orta tel /alt tel ilişkisi şeklinde 1-2-3-4 numaralı parmaklarla ilgili parmak alıştırmaları şeklinde ifade etmiştir. Burada kullanılan ‘bağlam’ isimlerinin bilinen makam isimleriyle aynı olduğu dikkat çekmektedir.

4.ünitede ise aynı mantığı üç telin bir arada kullanıldığı parmak egzersizleri şeklinde, dizisel çalışmalara uygulamıştır. Yine bağlam ismini verdiği, aslında makam dizilerine karşılık olarak kullandığı terimler, notasyonda tablatur notayı kullanması, tezene vuruş yönü için daha önceki yayınlarda kullanılan ok işareti ya da yaylı çalgıların simgeleri dışında yeni bir yaklaşım sergilemesi dikkat çekicidir. Bağlama/saz perde dizgesi üzerinde mikrotonal sesler olarak ifade edilen, geleneksel müziklerimizde makam anlayışının karşılığı olarak kullanılan, halk müziğinde de önemli yer tutan perdelerle ilgili herhangi bir egzersiz, alıştırma veya çalışma görülmemektedir. Diğer taraftan geleneksel müziğimizin karakteristik özelliği olan bu makamsal melodik yapının dışında usûl-ölçü anlayışımız içerisinde de aksak usûller olarak da isimlendirilen yapılarla ilgili herhangi bir alıştırma veya egzersiz yer almaktadır. Kitapta yer alan ‘edim’ adı verilen çalışmaların tamamı 2/4 ölçü anlayışı içerisinde oluşturulmuştur ve tablatur nota ile ifade edilmiştir. Tablatur nota ile ilgili ayrı çalışma yapıp, kitabın sistematiğini çözmeden ya da sıfırdan başlayan birisinin tablatur nota ile ilgili bilgi ve donanım edinmeden kitaptan faydalanması kolay görülmemektedir. Kitap hangi düzeydeki bağlama/saz öğrencilerini hedef olarak hazırlandığını kendi iç metinlerinde açıkça ifade etmese de kitabın içerisinde kendince oluşturulmuş özgün ifade ve metinlerin ancak belli düzeyde bilgi donanım ve görgü sahibi kişiler tarafından kullanılabilir malzemeler olduğu dikkat çekmektedir.

Her bir ünite ile ilgili alıştırmayı adını vermese de, bizim alıştırmayı olarak nitelendirebileceğimiz çalışmalarda ilk önce sol tarafta bağlama/saz üzerinde perdelerin yerlerini gösteren ve ilk hareket bütünü gösteren notayı, sanki ayrı bir notaymış gibi numaralandırmış, sonraki sayfada ise bu egzersiz çekirdeğinin diğer perde düzeni üzerinde kullanılacak bütünü notaladığı ve yeni numara verdiği bir sayfa ve tablatur göstergesi var. Ancak bu sol tarafta bağlamanın/sazın yanındaki küçük gösterim zaten sağ taraftaki alıştırmaların ilk ölçüsü olduğu için ayrı bir numara verilmiş olsa dahi bunu ayrı bir alıştırmayı olarak kabul etmek mantıklı görünmediğinden, sadece sağ taraftaki uzun notasyon, alıştırmayı olarak kabul edilerek kitap incelemesi bu şekilde değerlendirilmiştir.

Kitabın içerisinde farklı ünitelere ayrılarak da gösterilmiş olan tel kombinasyonları açısından kolaydan zora sıralanma durumu vardır. İlk bölümdeki yatay çalışmaların dışında kalan diğer bölümler ikili ve üçlü kombinasyonlardan oluşmaktadır.

Her bir çalışma için hedef davranış ve amaç tek tek belirtilmemiştir. Fakat kitaptaki üniteler belirli bir mantığa göre sıralanmış ve kitabın başlangıcında aslında neyin hedeflendiğine dair açıklamalar yer almaktadır. Kitapta bulunan etütler 'bağlam' adı verilen ve tampere sisteme indirgenmiş makam dizilerinin çeşitli tonlara aktarılmasıyla tekli, ikili ve üçlü kombinasyonlar şeklinde yer almaktadır.

4. Usûl ve Ölçü

Kitapta yalnızca 2/4 ölçü yapısında çalışmalar yer almaktadır.

5. Dizi, Makam ve Ton Tercihleri

Özellikle baş tarafta bağlam adını verdiği ve makamsal dizi çalışmalarını şeklinde ifade edilebilecek çalışmaların makamlarla ilgili isimleri kullanmasına karşın kullanılan perde anlayışının ve yapısının tampere ses sistemi içerisine hapsedildiğini görüyoruz. Bu nedenle makam ismini vermek pek mümkün görünmemektedir. Ayrıca araştırmacı çalışmalarına makam yerine bağlam ismini vermiştir. Yine de kullanılan isimlerin makam karşılığı kullanılan terimler olması dikkat çekicidir. Çalışma bütünüyle mikroton perde sistemine sahip ve makam

müziğini seslendirme açısından perde yapısıyla ilgili olarak bir özgürlüğe sahip olan bağlama/saz için yazılmış olmasına rağmen içeriğinde bulunan ve makam isimlerini barından çalışmalarda esas perdeler yerine tampere ses sistemindeki perde anlayışını ve yaklaşımını tercih etmesi düşündürücüdür.

Çalgı tampere ses sistemine sahip olsaydı bu durum belki anlayışla karşılanabilirdi. Ancak bağlama/saz gibi makamsal bir perde dizgesine sahip bir çalgının makamlarla ilgili çeşitli dizi çalışmaları hangi isim verilirse verilsin yapılırken, makamın ana perdelerini kullanmaksızın tampere ses sistemi anlayışına göre çalışmaları benimsemiş olması dikkatle düşünülmesi gereken bir durum gibi görünüyor.

Kitap isminden de anlaşılacağı üzere dizi çalışmaları üzerine kurgulanmıştır. Yazarın kendince belirlediği ve bağlam ismini verdiği makamsal yaklaşımlar dizi mantığıyla 12 bağlamda farklı karar perdeleri ve pozisyonel yapılarla düşünülerek her bir makama ait 10 farklı dizi çalışması kitapta yer almaktadır ve bu çalışmalar kromatik dizgeye göre bağlama/saz klavyesi zerinde yazılı olarak verilmiştir. Dolayısıyla her bir makamdan 10'ar tane dizi çalışması vardır. Kitabın temel hedefi; her ne kadar mikrotonal sesleri ve perdeleri bununla ilgili bağlama/saz perdelerini gündeme getirmemiş olsa da makamsal yapıyı kromatik dizge içerisinde makama benzer ses ilişkilerini kullanarak farklı pozisyonlardan tek tel, iki tel ve üç tel kombinasyonlarıyla dizi çalışmaları yaptırmaktır.

6. Farklı Akort Çeşitleri (Düzenler)

Kitapta yalnızca bozuk düzen ile ilgili çalışmalar yer almaktadır.

7. Farklı Çalım Teknikleri

Kitapta sağ el ile ilgili tezene teknikleri de sol el ile ilgili çarpma, çekme, bağlı çalma gibi teknikler de yer almamaktadır. Tamamen 1, 2, 3, 4 ve '0' ile gösterilen 5.parmak gibi parmak numaralarına dönük tezenenin yukarıdan aşağıya veya aşağıdan yukarıya doğru vuruşuyla simgelenmiş bir bulunmaktadır.

EK 8

Adı: Bağlama Öğretiminde Yeni Bir Yöntem

1. Fiziksel Özellikler ve Yazarın Sosyo-demografik Özellikleri

Karton kapaklı, ciltli, 274 sayfa, büyük boy,

Yayınevi: Ankara Yayınevi Yayın Yılı: 2010 Yayın yeri: Ankara

Yazarı: Doç. Dr. Can Karahan / Cinsiyeti: Erkek, Akademik durumu: On dokuz Mayıs Üniversitesi Devlet Konservatuarı Müzikoloji bölümü Bağlama/saz eğitmeni

Ön kapakta çeşitli nota değerleri, anahtar, alterasyon işaretleri gibi müzikle ilgili birçok sembol ile birlikte bağlamanın/sazın kapak bölümündeki tellerin ve eşiğin bulunduğu bir görsel, arka kapakta ise porte çizgilerinin bulunduğu bir görsel bulunmaktadır.

Görsel ve işitsel bir eklenti olarak CD ve ya DVD bulunmamaktadır.

Bu kitapta yer alan alıştırmaların tamamı özgündür.

Oturuş, bağlama/saz ve tezene tutuşu, ayaklık kullanımı ve parmağın tuşede kullanımı ile ilgili görseller kitapta yer almaktadır. Ayrıca bağlamanın/sazın tutuşu ile ilgili beden, kollar, bilek ve parmakların konumlarını incelenebilmesi için ayna kullanımının öneminden bahsedilmiştir.

Kitapta her bir bölümdeki farklı hedefli alıştırmaların kendi içinde numara yada harfle isimlendirildiği görülmektedir. Baştan sona numaralandırma, harflendirme ya da özel bir isimlendirme yerine bölüm içi harf ya da numara verme yöntemi tercih edilmiştir.

2. Temel Müzik Teorisi Bilgileri, Kuramsal Bilgiler ve Tanımlar

Kitabın başlangıcında notaların portedeki yerleri, parmak numaraları (5.parmak “+” işareti ile gösterilmiştir) ve tezene yönlerini gösteren semboller yer almaktadır. Ancak nota değerleri, temel ritm kalıpları ve temel ritm kalıplarının kelimelerle ifade

edilmesi bulunmamaktadır. Bu kriterlerin dışında, başlangıç bölümünde tablatur yazının kullanımı tarihçesi ile ilgili kısa bir bilgi verildikten sonra, bağlama/saz tablaturu hakkında görsel ve metinsel olarak detaylı bilgi verilmiştir. Tek tezene vuruşu ile birden fazla nota çalımı(Bağlı çalma) ve tezene kullanmadan sadece belirtilen seslere baskı uygulayarak çalılışan sessiz nota(x) hakkında bilgi verilmiştir.

Kitapta etüt, egzersiz gibi kavramların terminolojik karşılıklarından bahsedilmemiştir. Yazar kendine özgü bir dil ve terminoloji kullanmıştır. Ayrıca alıştırma yerine 'edim' ,makam yerine 'bağlam' terimi, nitelik yerine 'evsaf', duruş yerine 'postür', koma ya da çeyrek ses yerine 'irha' organ yerine 'uzuv' sıra ya da sekvens yerine 'ardışım', kavram yerine 'mefhum' kullanılmıştır.

Oturuş, bağlama/saz ve tezene tutuşu, ayaklık kullanımı ve parmağın tuşede kullanımı ile ilgili görseller kitapta yer almaktadır. Ayrıca bağlamanın/sazın tutuşu ile ilgili beden, kollar, bilek ve parmakların konumlarını incelenebilmesi için ayna kullanımının öneminden bahsedilmiştir. Kitapta metronom kullanımının önemine dair vurgu yapılmamıştır. Kitapta nefes kontrolünden bahsedilmemiştir.

Bağlamadaki/sazdaki alt, orta ve üst tellerin portedeki karşılığı kitapta gösterilmiştir. Alterasyon işaretleri, bağlama/saz için yazılmış kitaplarda kullanılan sembollerden farklı olarak sayı yerine ok işareti ile belirtilmiştir.

Kitapta bağlamanın/saz bölümleri hakkında görsel ve metinsel olarak bilgiler yer almaktadır.

Kitap başlangıç düzeninde olmadığından bağlamanın/sazın tarihçesi ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır.

Bağlamanın/sazın korunması, bakımı ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır.

3. Kitabın Yazılış Amacı, Hedefi ve Hangi Seviye İçin Yazıldığı

Kitabın yazılış amacı ve hangi seviye için yazıldığı açıkça belirtilmemiştir. Ancak isminden ve içeriğinden de anlaşılacağı üzere, bağlama/saz eğitimi ve öğretimi için yazılmış materyallerde çok fazla kullanılmadığı düşünölen tablatur nota

kullanımını çalışmanın merkezine alarak bu ekseninde bir bağlama/saz eğitimi hedeflediği düşünülmektedir. Bununla beraber başlangıç seviyesine uygun olmadığı, daha çok orta ve ileri seviye için uygun olabileceği düşünülmektedir.

Kitap incelendiğinde kısaca bağlama/saz ailesinin tanıtıldığı tutuş, oturuş gibi konulara değinilen, kitapta kullanılan tablatur nota yazısını açıklayan ve parmak kombinasyonlarını ifade eden bir açıklayıcı başlangıç bölümü yer almaktadır. Sonrasında parmak kombinasyonlarına bağlı olarak tek tel üzerinde ve ya birden fazla teli kullanan, tezeneli ve ya tezenesiz, başlangıç parmak numaraları değişen çeşitli kombinasyonlara bağlı olarak tamamı 2/4'lük ölçü yapısı içerisinde ifade edilmiş ve tampere perde dizgesini kullanan parmak alıştırmaları kolaydan zora doğru bir sistematikte sunulmaya çalışılmıştır. Kitapta ölçü anlayışının tamamen 2/4 lük ölçü anlayışının eksen alınması ve tampere perde dizgesi dışında halk müziğimizde yaygın olarak kullanılan perdelere yer verilmemesi dikkat çekmektedir. Diğer taraftan kitabın tablatur nota sistemine bağlı bir içerik taşıması bu nota yazımına alışkın olmayanlar için belirli düzeyde anlaşılma zorluğu oluşturmaktadır.

Kitaptaki alıştırmalar kolaydan zora doğru ilerlemektedir. Başlangıç bölümünde bağlama/saz tutuşunu geliştirmeye yönelik, el pozisyonunu değiştirmeden ve tel geçişi yapmadan, tezeneli ve tezenesiz olarak çalışılacak, 1-2 -3 numaralı tellerde ayrı ayrı çalışılması gereken alıştırmalar bulunmaktadır. Dikey ve yatay çalışmalara kitapta yer verilmiştir. Dikey çalışmalar “tel geçişli”, yatay çalışmalar ise “tel geçişsiz” başlıkları altında, tezeneli ve tezenesiz çalışma durumuna göre “sesli durumda” ve “sessiz durumda” başlıkları altında örneklendirilmiştir.

Kitabın bölüm olarak düşünülebilecek kısımlarının girişlerinde o bölümle ilgili açıklayıcı bilgilendirmelere yer verilmiştir.

Kitapta yer alan alıştırmalar başlangıçta tezenesiz olarak çalışılabilecek, farklı parmak kombinasyonlarının kullanıldığı alıştırmalardan oluşmaktadır. İlerleyen bölümlerdeki alıştırmalar ise daha çok belirli tartım kalıplarının kullanıldığı yatay ve dikey pozisyonda yine farklı parmak kombinasyonlarının kullanıldığı çalışmalardır.

4. Usûl ve Ölçü

Kitapta yalnızca 2/4 ölçü yapısında çalışmalar yer almaktadır. Ağırlıklı olarak dört onaltılık tartım kümesinin kullanıldığı, nadir olarak ise birlik, dört sekizlik, iki sekizlik bir onaltılık, bir sekizlik iki onaltılık, noktalı sekizlik ve iki otuz ikilik tartım kalıplarının kullanıldığı alıştırımlar yer almaktadır.

5. Dizi, Makam ve Ton Tercihleri

Kitapta alıştırımlar bütünüyle kromatik ve tampere ses dizgesi içerisinde sunulmuştur. Kitabın temel hedefi parmakların konumlarıyla ilgili daha çok yakın hareketleri hedef aldığından dizilere dönük bir çalışma yerine çoğunlukla ezgisel olmayan kromatik kombinasyonların tampere perde dizgesi üzerinde taşınması doğal karşılanabilir.

6. Farklı Akort Çeşitleri (Düzenler)

Kitapta yalnızca bozuk düzen ile ilgili çalışmalar yer almaktadır.

7. Farklı Çalım Teknikleri

Kitapta bulunan alıştırımların büyük bir bölümü dört on altılıktan tartım kümesinden oluşmaktadır. Geriye kalan tartım kalıpları ise iki sekizlik, dört sekizlik, bir sekizlik iki onaltılık, iki onaltılık bir sekizlik, noktalı sekizlik ve iki otuz ikilik gibi kalıplardır. Bu tartım kümelerinde kullanılan tezene vuruşları dikkate alındığında sağ el ile ilgili özel bir tezene tekniğinin kullanılmadığı, sol el ile ilgili olarak ise bağlı çalma ve sessiz çalma olarak adlandırılan tezenesiz ve tutuşu geliştirme amaçlı çalışma tekniğinin kullanıldığı söylenebilir.

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Özgeçmiş

Adı Soyadı:	Görkem KAYA	İmza:	
Doğum Yeri:	ANKARA		
Doğum Tarihi:	12 Nisan 1990		
Medeni Durumu:	Bekar		

Öğrenim Durumu

Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	AHMET C.PAŞA İ.O.	GENEL	ANKARA	2000
Ortaöğretim	GÜLHANE O.O.	GENEL	ANKARA	2003
Lise	ETLİK LİSESİ	GENEL	ANKARA	2007
Lisans	N.E.Ü. AKEF	MÜZİK EĞİTİMİ	KONYA	2017
Yüksek Lisans	N.E.Ü.EĞTM BİL. E.	MÜZİK EĞİTİMİ	KONYA	2019

Becerileri:	
İlgi Alanları:	Müzik Eğitimi, Halk Müziği, Bağlama,
İş Deneyimi:	
Aldığı Ödüller:	Gençlik ve Spor Bakanlığı Gençlik Merkezleri Arası Türk Halk Müziği Yarışmalarında Solo Çalgı Dalında 2013-2017 yılları arasında bağlama/saz ile çeşitli dereceler. Kırıkkale Üniversitesi Ulusal Bağlama Yarışması finalist(2017). Kültür Bakanlığı Genç Sazendeler yarışmasında 2017 yılında bağlama/saz ile Türkiye finalisti.
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	Doç. Dr. Attila ÖZDEK-N. Erbakan Ün. AKEF Müzik Eğt. Anabilim Dalı, Konya Dr. Öğr. Üyesi Soner ALGI- N. Erbakan Ün. AKEF Müzik Eğt. Anabilim Dalı, Konya Prof. Dr. Sema SEVİNÇ- N. Erbakan Ün. AKEF Müzik Eğt. Anabilim Dalı, Konya
Tel:	0554 7358889
Adres	EV: Alavardı Mah. Sedefköy Villa sok. Sedefköy Sitesi. 44/11 Yaka Meram/Konya